

“ПАЛІМПСЕСТИ“
(Магаданська версія)

* * *

Приспішає, наче битий млістю,
зупиняється, барвиста стрічка
наповзає, як змія гримуча,
безголовий довгий і німий
час мій, вимучений німотою
власною, пізнав мене в обличчя
і збагнув, що я його довічний
підневільно-радісний партнер.
Приспішає, наче битий млістю,
бо пізнав мене, бо чим багатий,
тим і радий: вимінився тілом,
щоб смертельно в мене увійти.

СПОГАД ЗІ СНУ

Розп'яття неба — в два крила,
і сонця вись — як грім
над головою. Дубала.
Снується синій дим
дитинства (залива? плачі?
коси матері?).
Дарма.
Не ремствуй.
І мовчи.
Як риба в ятері.

* * *

Вечірнє сонце соснами обгасне,
тріпнеться птахом і в зорі згорить,
і ти збагнеш пітьмою, що то — жить
і що — зникама мить і сонце ясне.
Тоді в отяглім погляді земнім,
о присмерковій стишеній годині,
цей скам'янілий мармуровий дим
скидається на образ України,
а ворожнеча синяви й оранжу —
тяжким хрестом або насланням вражим.

* * *

Сонце, бджолами хоре
і від датку липке,
і од добр аж прозоре,

і в прощанні гірке,
до вечірнього пругу
надлягає згори.

Ні дружини, ні друга.

Перемшлий поріг
аж надліг до дороги,
до чужих перемов.
Скоро ніч, слава Богу,
ось і місяць зійшов.

* * *

Дівчина,
довгошия, мов сарна,
несла яйця
в червоному фартушку,
і, заворожені
збентеженою
цнотливістю,
світлили люди,
даючи їй
дорогу.

* * *

Вдивляюся, мов янгол,
в навкільне царство снігове —
ні лісу, ні дороги.
Самотня молодиця в фуфайчині,
з порожнім оцинкованим відром
бозна-куди рушає першопутком
і не лишає по собі слідів.

* * *

Ви наче нічні криниці
(шепоче вода божевільна),
загублені в паді (вгорі —
хлюпочуть сузір'я).
А тиша, а темінь яка!
Яка самота незглибима!
О земле моя нещадима —
така ж ти солодка й п'янка!
Лежать — і без рук і без ніг.
Лиш око, що тіло убгало
у себе, — сльозою кричало,
осліплім стозойком калік!

* * *

І не розмерз. І не відтерпнув. Ні.
З мордовських хуг — та в холод нещадимий!
Тримай тепло під ребрами сухими —
на цій на чужаниці-чужині.
Сягни рукою — і не досягнеш
ні краю всерозлук, ні муки краю.
Та серця я, мій Господи, не маю
на свій талан. Це ж ти мене береш,
немов шматок невироблений глини,
і місиш, мнеш, і пальцями всіма
мене формуєш, щоб не задарма
іще один кавалок з України
сподобивсь тверді. Знав я і черінь,
і зиму знав — в колимську довгу пору,
і душу виробив таку прозору,
що вже свою не одкидаю тіль.

* * *

Отак і жив: любив — як пив
од джерела, купався в щасті,
та грім громохкий прогримів —
і навалилися напасті.
І світ залізям облягло,
вселенська ніч ташує шатра,
циганський піт уквив чоло,
циганський дим годує ватра.
Довкола сопки і хрести,
людські кістки біліють щедро,
од божевілля й самоти
малесенький рятує бедрик.
І що ти скажеш, Колимо,
що мовиш ти, іване-чаю?
Квадратним строем ідемо,
цвинтарне сьйво нас вінчає.
Як вигорбатів суходіл,
довкола — скрем'янілі зойки,
постигли обрії безокі,
ми в падолі живих могил.

* * *

Це туга. Так. Моя далека туга —
відбігла, ніби сука — стрімголов
від попелища серця. Виє здалека,
щоб я себе на відстані почув.
Соборе сорому, ганьби моєї вежо,
моїх глухих, як твань, передчуттів.
Гулкий і розсторонений, спадний,

не серцем — тільки голосом ростеш
у невіді, в безпам'ятстві душевнім
стрясаєшся і в німоті гримиш.
Я знаю це. Я вичув це. І досі
оговтатись не можу. Туга так
моя далека — стрімголов одбігла
і, ніби сука, виє в ніч гулку.

* * *

Вбери-но білу сукню
на тіло на прогінне,
на вигронені перса
і лебідь живота.
Вбери-но гарну сукню
і усміхнись лукаво
і загучи хапливо,
як скрипка, з-за плеча.
Вбери ту славну сукню
і дай мені забути
ці чорні перегони
пролопотілих літ.
Вбери пречисту сукню,
розпукни в сто пелюсток,
щоб я не загубився
між сміхом і плачем.
Осліплий і оглухлий,
знімілий і отерплий,
лечу на твій сліпучий
всеочисний вогонь.

* * *

Страшна ковбаня — чорна і масна.
І дух тяжкий повзе, немов потвора,
в лещатах дум твоя всенепокора,
стою на кладці. Дозираю дна.
Рибалка — ні. Заблуклий — ні. Стою.
Аж вигулькнуло пишне й біле тіло,
і рудокоса мавка розхилила
цю твань води. То подругу мою,
давно уже забуту, пригадало.
Я попід мостом. Між тяжких опор
вона стоїть — і коло неї хор
безплотних голосів. І застогнало
твое бажання — подивляй її,
цю меву бід, що інші приточила,
урочила тебе і жити вчила,
щоб ошукати всі діла твої.

* * *

На тихі води і на ясні зорі
паде лебідка білими грудьми.
Вдар блискавко, і громе прогрім,
коли не розпростерти крил — у горі.
Зелені села, білі городи
і синь-ріка, і голуба долина,
і золота, як мрія, Україна —
о не зникайте! Краю мій, зажди
мене на смертні кидати пороги
і навертати на тверді путі.
Там, де копита кона вороного
розбризкали геть ярі іскри, 'дного
із днів була відкрилася дорога,
та при самій урвалася меті.

* * *

Ще трохи краще край Господніх брам
людська душа себе відчути може.
Я спекався тебе, моя тривоже.
Немає світу. Я існую сам.
Довкола мене — вся земна товща.
Я магма магми. Голос болю болю.
Що ж ти надбав, свою шукавши долю,
о волоконце з вічного корча.
Що ти надбав? Увесь у ґрунт угруз,
занурений у твердь сторч головою.
А вже забув, що небо над тобою
за кучугурами камінних друз.
А світло ще народиться колись
у серці п'їтьми, в тускних грудях ночі.
Засвітяться сонця, як вовчі очі
у судну днину. Тільки — бережись.

* * *

Уже Софія відструменіла,
відмерехтіла бузковим гроном,
ти йшла до мене, але не встигла
за першим зойком, за першим громом.
Немов почвара в пекельнім колі,
довкола ж тіні, довкола кволі,
благословляю твою сваволю,
дорого долі, дорого болю.
Сніги і стужа, вітри й морози,
плачі і лайки, дикі прокльони,
собачий гавкіт, крик паровоза,
і закладини, і заклагани.
Шпали і фари, пси і солдати,

рейки і пруття і загорода.
Впали — і хода, встали — і хода,
в плечі штовхають нас автомати.
Квадратне серце — в квадратнім колі,
в смертнім каре ми падаєм долі.
Благословляю твою сваволю,
дорого долі, дорого болю.
На всерозхресті люті і жаху,
на всепрозрінні смертного скрику
дай, Україно, чесного шляху,
дай, Україно, гордого лику.

* * *

У небі зорі, в грудях місяць.
І найрідніші ми брати
з тобою, світе. Помолися,
як я молюсь за тебе, й ти.
У небі місяць, в грудях — зорі,
світ у мені, у світі — я.
І сльози радості прозорі,
як небеса, як ти, моя
поснула земле, як дорога,
що викреслилась посеред,
щоб од людини і од Бога
я міг почути голос вед.

АВТОПОРТРЕТ ЗІ СВІЧКОЮ

Тримай над головою свічку,
допоки стомиться рука —
ціле життя. Замало — нічку.
Довкола темінь полохка.
Літають кажани, як кулі.
Луною студиться щока.
Де ви, крилаті? Гулі-гулі!
Як вам — нестерпно без небес?
Аж очі підвели, поснули.
О ні, ти не один воскрес!
Як в бодню — пугачеві скрики.
Десь бродить землячок-дантес.
О шанталавий, недорікий,
а чи поцілиш ти мене?
Свіча в задумі — ні мигне.

* * *

Два вогні горять,
з вітром гомонять,
а в високім небі

два сонця стоять.
А що перше — день,
а що друге — ніч,
а між ними синім цвітом
вже зацвів тирлич.

Уперед піду —
вогню не мину,
а назад піду —
загину.

Два вогні горять,
з вітром гомонять,
а в високім небі
два сонця стоять.

* * *

Синіє сніг по краю серця,
синіє ліс по небокраю,
хата за пагорбом синіє —
що тобі?

Ось розкладу на ніч багаття,
вижовкну і зогріюсь,
візьму до рук голівешку витлілу —
не обіклиться смерк.
Віки згадуватимуться,
де ночі, побравшись за руки,
ловитимуть хлопчика
в коротенькій сорочці,
зеленій з морозу.

* * *

Самого спогаду на дні,
як зірка у криниці,
вона з'являється мені
і світить і святиться.
Я і не відав, і не знав —
бозна-коли зустрілись,
а через стільки літ і днів
любов'ю окошилось.
Ледь-ледь бровою повела,
журливо позирнула
і з цятки давнього тепла
страшний вогонь роздула.
Як куте сяєво сторіч,
як зірка у криниці,
неначе свічка в темну ніч —
горить і промениться.

* * *

Припнуто човен, а вода струмує,
і сидячи в старезному човні,
дивись, як має осінь на вогні,
і як діброва свій покон святкує.
І розгубись у вирі струмувань,
згубивши берег свій, віддавшись світу.
Горить стерня, де половіло жито,
о вересню, теребище смеркань!
Отак посиджу в довгій самоті,
над вудкою схилившись. Надвечір'я
запалить крижнів вигублене пір'я,
щоб ти не загубився в цім житті.

* * *

Червневий сніг — на безоглядній сопці,
модрини граціозні — де-не-де.
А ти в коробці, геть тісній коробці.
Душа ж — як дуб: нічого вже не жде.
Повзуть горби — неначе птероптахи,
Господні сфінкси, загадка буття.
Ти надто щедрий, Боже, — стільки жаху
вергаєш на мале моє життя.
Потерпли руки, спрагли в горлі крики,
а вседорога вужиться, як вуж.
Хрести модрин. І запропалі лики
і дріт колючий — замість харалуж.

* * *

Обколоте, в намерзі, стогне вікно,
і свічка у шклянці, у пляшці вино,
у горлі застуда, у серці пітьма.
І світ надовкола — стогрім — Колима.
Провалля і кручі. Горби і горби.
Сказись — од чекання, молінь, ворожби
чи то заклинання чи то знавіснень.
Оббризкала стіни — чи кров ачи тінь.
Занадто далеко. Занадто ген-ген,
де в леготі-вітрі кучериться клен,
де сонях кружляє, калина цвіте,
спасибі й на тому, що десь ви єсте.
Там ревом німим задихнувся Дніпро,
де в Нестора апокрифічне перо,
бо в горлі застуда, у серці пітьма
і світ оступає стогрім — Колима.

* * *

Цей шлях — до себе. Втрачена земля
в ясному розвидняла сновидінні,
та зустрічні наїжилися тіні.
І ти — чи то старий, чи немовля —
геть розгубився в колі давніх років,
де світ забутий тільки скинув оком —
і не пізнав. Дружина й син стоять,
а стежку заступає чорна гать.
Як обережно, непомітно, боком
ти близився до себе! Потерпав
розбити скло тремкого сновидіння.
Та найрідніші їжилися тіні —
і ти в провалля ранку запропав.

* * *

Калюжа, мов розчавлений павук,
сліпила шлях і заступала кроки,
чіпляючись до походи людської
і присмеркових зойків. Крізь імлу
надобрію здіймався ярий місяць,
скрадаючись повз виголлі крони
осіннім вітром видутих дерев.
Асфальтом біг старий кудлатий пес,
сахаючись гамору людського,
сирен автомобільних і бездонної,
мов поніч, яро-чорної води,
котра солопила з-за ожереду
розбійницького злого язика.

* * *

Оця стежина, що збігає в діл
(цей синьо-тьмавий ворочок розлуки),
черга дубів, пісок і гострі сосни,
підбожеволіла вода озер
і чорний човен і червоні весла
і як розквітлий ірис — сумнолиця
моя кохана, на колінах син.
О недосяжне щастя! Проминуле
стоїть обабіч, мов казковий сфінкс.
Клади холодну руку на підмурок
і пальцями осліплими обмацуй
ощирену, гулку й окляклу пащу
і ваговитість пазуристих лап.
Несе поземкою багатоліть
понад погаслим чорноводдям. Вітер,
немов настрашений кудлатий пес,
скубне тебе за полу — й стрімголов
світ за очі втікає. Давній світе,
ти не пізнав мене, як я тебе.

* * *

Ця світлота — до різі ув очах
враз протяла на чорному екрані
всі докори твої, всі невблаганні.
Ти все збагнув — як є: на власний жах.
І як нам, підруйнованим життям,
оговтатись на цій страшній руїні?
І чим ми тільки перед Богом винні?
Сплюндрований не поновили храм.
Гуртуймося. Даремне віщунів
шукати, мов чотири вітри в полі.
Бо навіть доля в сповиточку-льолі
тобі не скаже, де ти ся зблудив.

* * *

Задзюркотіла вічна мерзлота,
прийшла весна — западиста, химерна.
Та ні душа, ні воля не поверне,
не та бо воля і душа не та.
Це вся весна: відлигою, багном,
як ковзанка на витерті grindжолі.
Ні, тут не розмерзається ніколи:
мороз колимський коле колуном.
Вже завтра знов затягнуться струмки,
твоя душа вже мабуть не відтерпне.
Сип повну квартиру, чорний виночерпе,
допоки не розсохлись маслаки.

* * *

Навпроти графіка гори
і сніг і чорні сланці,
о хоч на мить заговори,
чиї лежать тут бранці.
Там, за розпадком, за горбом,
забутий паділ дикий,
чиїм розораний ребром,
чиїм продертий криком?
Танцюй на пеклі, навісний,
свої заллявши сліпи,
сюди приходять навесні
з України липи.
Дрібненьким листям лопотять,
тонкі ламають руки
і мовчки до небес кричать
і наслухають гуки.
О чорна графіка гори,

о мерзла кров пролита,
заговори, заговори,
повідж, кого тут скрито.
Яка священна таїна
про злочини бувалі!
Снується темінь навісна
у вимовклім проваллі.

* * *

Терпи, терпи — терпець тебе шліфує,
сталить твій дух, отожд — терпи, терпи.
Ніхто тебе в недолі не врятує,
але й не зіб'є з власної тропи.
На ній і стій — і стій — допоки скону,
допоки світу й сонця — стій і стій.
Хай шлях — до раю, пекла чи полону —
тримайся далі розпачу й надій.
Торуй свій шлях — той, що твоїм назвався,
той, що обрав тебе, як побратим,
до нього змалку ти заповідався,
сумним осердям, поглядом сумним.

* * *

І сяло сонце крізь вікно.
Крізь нас. І — навпростець — крізь роки.
Котились сопками потоки —
води й каміння уводно.
І в тому сяєві — немов
на сподіванному екрані
усі надії, всі заждані
розквітли, наче хоругов.
То ти. То ти. То ти була.
Не та, котру я знав, а марив
котрою: мерехтіла з марев —
всім обрієм на мене йшла.

* * *

Вся в жужелиці, поросі, вугіллі,
вся сіра й чорна, і брудна й кургуза
збігаючи донизу — там де балку
перетинає залізничний насип,
мені наснилась вуличка моя.
Вузький ворок — тісно тут мені,
щоб радість розпросторити. Спускаюсь
донизу, проминаю кілька хат,
і ось вона, моя домівка рідна.
Старий колодязь, вичовгана корба,

акація обтята, сохлий клен,
зашторена зажурена веранда,
котра уже мене не пізнає.
Добридень, рідна хато! Де ви, рідні?
Стрічайте сина блудного. Дарма.
Німотні двері, аніде ні звуку,
лише жерделі ветхі у дворі
повільно поколихуються. Виходжу
в німе подвір'я. Призьба. Клямка. Стук.
Анітелень. Від мене замуровано
моє минуле, вимовкле й глухе,
заховане між грубих стін саманних.
Куди ж мені податися, куди?
Не знаю. Не збагну. І довгу думу
досновую, схилившись до лави.
Від балки обізався паровоз,
і захід сонця геть заколихався,
розносячи свій деренчливий гук.
Все. Більше пристановища немає.

* * *

Мов мертві дерева, неначе мамути,
що збуджені зо сну правікового,
удруге народилися на світ,
мов розминулися з своєю смертю —
так лігво це. Омріяні дороги —
обрубано. Але зупин ворожить,
схиляючись до віри. Лігво це
запрагло вертикалі. Лігво це —
останнє пристановисько. Мов мамути
новонародженою марять смертю,
сподіючись: чим далі од життя,
тим ближчає рятунок. Квадратура
таємних бід і ромби самоти,
і прямокутники старих напастей,
і лінії спадні усевпокори,
й спотворені октаедри плачу.
Куди податися? Куди сховатись,
аби втекти глухонімого болю
і таємничого всепереляку
і ницого рятунок порожнеч?
Мов мертві мамути, мов пні згорілі,
розкопані, обрубані корчі,
живе крізь смерть спогадують, здійснявшись
на різьблених котурнах забуття
над безберегим розпачем напнунтим.
Скидається двоповерхове горе
з-під кучугур зчамрілих сновидінь,
і напростовується путь до Бога.
А вічність скапує, немов живиця
з осамотілої сосни. Свічадя

обламаних небес скалками сяйва
обранює тужавий погляд. Гинь
і почезай. Бо смерть і темінь — сестри.

* * *

Не надбудись. А спи, а спи,
а спи — не надбудись.
Смертельної упийсь ропи,
тюремної — упийсь.
Час не накликається тебе,
час — не накликається.
Далеке сяйво голубе
крізь шпари тичеться.
Кли-кло, кли-кло, кли-кло — кричи,
не кли, не кле, а кло.
О прорости ж, а не марчій,
розтулене стебло.

* * *

Усе, мов сон, пробігло — й знебуло.
Хіба ж ти не довлієш, злобо, дневі?
Знов спроневіра спалює чоло,
і дивен див біжить поверхи древа.
І тінь біжить — поверхи давніх днів.
І заволока — на ошроття часу.
Поезіє, красо моя, окрасо,
я — перед себе чи до себе — жив?

* * *

Недуга, несила — ховати цей жаль
одвертого серця. Недуга. Несила.
Дівча пустотливе — та смерть нас посіла
і тицяла пальчиком — глянь у скрижалі.
І глянь. І очей своїх не попускай
і полуменій од високого жару.
Гей, хлопче-молодче, ти був за нездару,
не вимолив пари — то й досі благай,
блаженний. Світи розвидняються нам,
розпуклі світи, наче пуп'янки ранні,
здимілі од роздумів. І на світанні
піврався — світ-за-очі. І — напролам.

* * *

Це тільки втома. Втома. І шалена.
Це тільки так — найшло — і відійде.

А вже як не відступиться од мене —
то краще — хай уб'є. Нехай — уб'є.
Дарма бо скніти — вже напівдорозі
між смертю і життям. Їй-бо — дарма.
Бо жодної з надій не маю в Бозі
і порятунку жодного — нема.
Пучками стисну ошалілі скроні
чекатиму, допоки відгримить
ця навіжена мить моїх агоній
і забарних чекань обридла мить.
Це так. Це так. Це — скоро дійде краю.
І як не скосить — то дихнути дасть.
О дасть дихнути, дасть дихнути. Знаю.
Іди ж, вістунко всіх моїх нещасть.
Це так. Це тільки так. Це надто легко
скоритися. Зіпнися — й перебудь.
А груди — мов бандури бите деко
і пірвано всі приструнки — гудуть.

* * *

І то вже — так. І то вже — зразу:
пади у прірву — ані руш.
Од чаду самоти, од сказу
заголосило кілька душ
в твоїй — самотній і спустілій
(забув — про корогву й пірнач?).
Спинайся — хоч на божевіллі,
але — віддяч. Але — віддяч.
Дарма, коли й добра не буде,
ні тобі душечці — добра —
таки не буде. Коле груди
і хрип прилипнув до ребра.

* * *

З зазубреними берегами озеро —
ковток води між виспраглого лісу
дубового, як кров, бо антрацитна
у надрах розговлялася жага.
Високе сонце, верески, спижеві
округлі плечі вздовж гінкої шиї.
Неспокій на душі. Лівіше серця —
як ранне підпадьом — нагальний біль.
А спондилова глина крем'яніє
і так натужно пише мить дозріння
(але чого? Ненатлого кохання
чи тугою накликаних розлук?).
Цвів деревій. Тим цвітом губи пахли
і спекою, і літом, і журбою
ненатлою. А бронзове волосся

мені, мов яра памороч, було.
Отой прощальний змах тонкоголосий
тремтливої руки, той голий накрик —
пунктирами — щербатий яр, той пагорб —
яким зигзагом путь тобі значив?

* * *

Велосипедисти, як метелики
в осяйному плетиві дороги,
тішаться в незрушності окляклій,
лиш лискучі шпиці миготять,
збризнуті росю. Горнім надверхом
промінь заломився і посовгнувся
під німими шинами, а зелен
бір сосновий бородою тряс.
Ми збирали з сином полуниці,
бродячи медовим небом туги,
згіркла глиця пучилась, як брага,
стежка слалась, наче благовість.

* * *

Той бідний виквіт рідної землі,
що, кроплений дніпровю водою,
своєю присягався головою —
що розпізнав рахманний біль землі —
уже його покраяно, потято.
Пожовкло рано вигнане стебло,
а там де жебоніло джерело,
схилив чоло дбайливий Пантократор.

* * *

Вельможний сон мене опав
і тут нараз почув я:
високий голос пролунав:
підпалій, алілуя!
Пильнуй страсну стезю страждань,
спізнай смертельні чари
дороги добр і почезань
свавілля і покари.
Бо ти — це ти і ти і ти,
бо ти і є Вітчизна,
бо так стоятимуть брати,
як буде днина грізна.
Бо є в тобі цілий народ
його червонокрівці.
Не дай рукам лихих заброд
чинити волю вбивці.

Тож на хресті святих розстань
тримайсь допоки скону
дороги зустрічей, прощань,
свавілля і закону.

* * *

І край чужинецький тебе оточив —
довкола лиш сопки й розпадки,
а від товариства, з ким дружбу водив,
ні чутки, ні звістки, ні згадки.
Полон у полоні, межі стомежа,
ти вся — за горбами-горбами
Як тяжко періщать твої батожжя
з холуйськими біль-нагаями.
Ти тут довершишся, моя самото,
моя чужино безберега,
розлуко-незустріче, вічна мето,
бо впала козацька шереха.

* * *

На віковому бездоріжжі
так легко вискочить з лиця
і донести до самкінця
свої каріатиди хижі.
На цих шалених ставітрах,
де ні коня, ані дороги
звіряй свій крок за знаком Бога —
і попри смерть і попри жах.
Як воду в шклянці, пронеси
свою з дитячих літ подобу,
як припочаток свій і спробу
сказати: Господи, спаси...

* * *

Із вечора — одразу в ранок.
Ну й інквізиторський кругіж!
В ривкому снінні сто циганок
спроваджують до роздоріж.
Сніги, і хмари, й поголоси
і вигорбіла Колима.
Над чорноводям сиві коси:
то тужить мати, мати, ма...
Готель. Кімната — на чотири
самотні ліжка. Діти сплять.
А той у капелюсі, сірий,
з усіх кутків зорить, як тать.

* * *

Гемонське непорозуміння!
Яка вселенська глухота!
А шал який! Яке озління!
Де не ступнеш і вже чота.
Терпи. Терпи. Мовчи — і годі.
Словечко зрониться — і вже.
Тоді й Господь не вбереже
у цій біді, у цій пригоді.

* * *

О передсмертні шепоти снігів
напровесні, як Колима святкує
свій першотравень — як вода струмує!
Як пильно сланик кущ свій насторчив —
до сонця, сонця — наче тетерук
напризволяще кинутий в пустелю
своїх горбатих зойків. Лелю, Лелю —
під кригою — земного серця стук.

* * *

Одна гора — зима, а друга — літо,
а я стою, мов осінь, — посеред.
І сонце, сонце, со- несамовите
топило сланцю перегірклий мед.
Мені колимські мухи задзижчали,
мені торішня пахнула трава,
бо Ти мене, мов янгол, пильнувала.
Ти — наречена ачи удова?

* * *

Колимське сонце стало сторч.
Бог ним махає, мов ковадлом.
Пади-но з каменя на корч
і волю пий, аби не вадило б.
Довкола сопки геть рябі,
каміння, золото і кості.
Гей, земляки, заходьте в гості,
підданці спільної доби.

* * *

і кінь старий, і світ старий,
і всі утрати непоправні,
і біль — хоч душу роздери!
Між сопок схований надійно,
промерзлий наскрізь, до кісток,
чи пригадаєш супокійно,
де круча обірвала крок?
Дай, Боже, хоч біди якої,
коли ні краю, ні коня
і долі дай — та злої! злої! —
нехай донищує до пня!

* * *

Гора за горою.
Гора за горою.
Не видно Вітчизни —
світанок не бризне.
А поніч лопоче,
як тіні тополі,
і син мій не хоче
ввижатись в неволі.
Зашемріло шаро
в глухому розпадку.
Прояви, примари
забутого спадку.
День золоторогий
по надрах сколовся
і зашморг дороги
торкає волосся.

* * *

Ти тінь. Ти притінь. Смерк і довгий гуд
і зелень бань і золото горішне
мертвіше тліну. Ти — бажання грішне —
пірнути в темінь вікових огуд.
Із хуторів, із виселків і сіл
ти, безголова дорога потворо,
кудись повзеш — а не до свого двору,
кудись повзеш — з останніх пнешся сил.
Пощо ж, скажи, оце автодафе,
оце сум'яття перед підлим святом,
як ворогу назвешся рідним братом
так як прирік той зизий корифей?

* * *

Про згадку для Стефанії Шабатури

Москва. Столиця. В сотні лиць

нас озирає при вокзалі.
Нас автомати пронизали.
О рідна сестро, падьмо ниць!
Цей світ — це сон. Оця діра —
цвинтарна. Шара вся. Примарна.
Між ста потвор — сестра. І гарна.
Стоїть межи потвор — сестра.
Шепоче тихо: Отче наш,
еси на небеси, — помилуй!
врятуй мене чи знищи милий,
а світ звіріє в сотню пащ.

* * *

Оце збавляння довгих літ життя
на відстані од вітчизни і себе,
це кождочасне поривання в смерть,
щоб з неї виринати в знавіснілий
хрипкий чи геть знеголоснілий крик.
Це сновигання проміж власних тіней
з яких лише одна була жива
із правіків, а нині — невпізнанна
(ти з нею розминувся навмання).
Ця рвань віків, посовгнутих, як ріки
од гирла до джерел, ця колотнеча
надій і спроневіри, кривовет
лякливих ауспіцій, що в безгуччі
шершавими крильми прошерхотять
і всядуться на голові — нам стане
за час нових народжень. Марні спроби —
померлих одволодати. Торкнись
гулким перстом до гробового муру,
послухай тьмяну вільглу німоту
всіх накопичених погиб тутешніх
і — витримай, як збайдужілий мрець.
Крізь мене жовті стебла проростуть,
запахне тліном памолодь. Здолай
увесь свій вік стояти на порозі
перед дверей, тобі відкритих навстяж,
а за поріг ноги не занесеш.

* * *

Немов рубін у чорнім адамашку,
обачно критий білим німуванням,
так снінь моїх озерце шарлатове
лямує обережок начувань,
що ось-ось-ось прокинуся — і дивна
розкішна квітка заполочі бризне
зрадливою сльозою; весь той чар
самонаближень, упізнань і врочень,

що визріли у невіді душевній
і стежать стежать стежать зизим оком,
ачи я втраплю на свою стежу —
і весь той чар почезне. Шарлатово
жахтить душа од повівів світанку
голчасто-синіх і, себе впізнавши,
ховається, мов равлик, в тишу тиш.
Пречисті з'яви ці. І почезання
пречисті теж. І хороше чекати
і любо омилятися. І мати
за побратима свого двійника.
Ти мій не ворог, ні? Авжеж, не ворог.
Не побратим? А ні, не побратим.
А хто ж ти є? А твій суворий янгол,
народжений до свого живоття.
А як же приязнь? Тільки через сфери
спізнілих лун. А німування — нащо?
Аби чекав, чекав і начувався,
коли я вирну з-за твого плеча.

* * *

Про що тобі я зможу повісти,
як стрінемось при зустрічі при нашій?
Живи здоровий, сину мій, рости,
спивай меду із чарівної чаші,
а я, твій батько, маю ще тягти
кормигу літ у чорнім єралаші,
збавляючи літа свої найкращі
в світах, які не можна осягти.
Мій любий сину, час мене повів
за ці нелюдські грізні загороди,
де зібрані принукою заброди
чи не справіку п'ють Господній гнів.
Стоять мов кволі тіні проти лиха,
аби спізнати: смерть — то справжня втіха.

* * *

Ти хоре, слово. Тяжко хоре ти.
І хто позаздрить животтю твоєму,
що тільки в молитви ачи в поему
годиться, поцуравшись марноти
святошних буднів. Рушаться світи,
і суходіл міліє. Скільки щему
у грудях варіює вічну тему,
що легше вмерти, аніж осягти
погребні співи. Господи, подай
недугому високу допомогу —
нехай я віднайду собі дорогу
для мужнього конання. Рідний край

на белебні ясніє осіянный.
Почуй мене! І озовись, коханий!
І лиш недобрим словом не згадай.

* * *

Пахтять кульбаби золоті меди
і, ніби хмарка бурштинова, бджоли
злітаються до мене знадокола
і прозначають трачені сліди.
І вже нема ні щастя, ні біди,
а тільки світ, тугим пойнятий гудом,
а тільки лет, що зветься творчим трудом,
а тільки клич: живи, але не жди.
І не марнуй чеканням плинних днів
і не гніви Господнього веління.
Життя — то кара. Кара — благостиня.
А ми коткі, як валуни віків.

* * *

Впаду — і знову підведусь,
на ліктях підведусь.
Ти там, моя Росава-Русь,
ти там, Росава Русь.
Прожектором світанок ша-
стає до сонця світ.
Зіскніла, склється вже душа,
її тримає гніт.
І тільки гніт той упаде —
і вже од легкоти
на світі білому ніде
не знайдеш місця ти.

* * *

Що ти мрієш, страднику нещасний?
Що ти мрієш — сонцем світовим?
Грім гримить — громохкий і напасний,
землетрус, і блискавиця, й дим.
Камера твоя — в чотири мури
простору. Віконце. І ланці.
І обличчя — сіре од зажури,
смерть поклала карти на щоці.
Місто сонця пахне цвіллю й тліном,
пахне кожен вірш твій небуттям.
Світ творити — ницим і уклінним,
на колінах тішитись життям.
Яма крокодиляча і велья
і полледро і твої кати,

і безобрійна нічна пустеля
навіженства болю й самоти.
Божевіллям прихистись од муки,
од тортури — смертю прихистись,
коли кат тобі заломить руки,
і як тушу вчепить до залізь.

* * *

Там зелена суріпа цвіла,
де чорніє могила.
Шурф занедбаний, спалий.
І виселок — сон,
не побачений сином завчасно.
Колихалася далеч,
тривожно і ясно.
І зелена суріпа цвіла.
Скорбний почет.
І п'яна служниця могил,
оповідки її божевільні.
Терикони недільні,
як прочани, що вибились з сил.
Скраю світу, обабіч міського села,
батько спить, як замріяний орлик.
Нишком запроміняться сльози у горлі —
та ж зелена суріпа цвіла.

* * *

Вогні вечірні — наче шпичаки.
Червоні шпичаки — з моєї крові.
О мої біди, о були б здорові,
були б мої — і все були б такі.
Я вийду в ніч, я позирну туди,
де захід за стогорами палає.
О схаменися! Там лише світає,
і там твої затерлися сліди.
Там ще додосвіт. Смерком облягло
ледачі верби, сторожки тополі,
вгодовані серця і душі голі
і пам'яті глибоке джерело.

* * *

Сьогодні п'єм вино,
а завтра п'єм баланду.
Хіба не все одно,
яку хвалити банду.
Сьогодні п'єм коньяк,
а завтра — тільки воду,

і те і те нам всмак,
усе нам не на шкоду.
Сидиш на сухарях —
то і душа прозора,
і відлітає страх,
твердіє непокора.
Пади, пади, пади —
чим нижче, тим і краще,
і заведуть сліди
тебе ненапропаще.
Таке бо є життя,
така бо наша доля,
бо згинеш без пуття
при бабі й бараболі.
Минулися страхи,
рушаємо до мрії,
розтялися шляхи,
як брови Гамалії.

* * *

Зірки палахкотіли в небі,
ждання зірками пломеніло,
а обрію осінні згреби,
мов покотьюлом покотило.
На вітражах садів Волині
холодні яблука дозрілі,
неначе зорі в чорнім гіллі
мені ввижаються у снінні.
Тюремна камера. Субота.
Чого чекаєш, Осмомисле?
На стінах порох і скорбота,
а груди як обценьки стисли.

* * *

Сколок місяця висне
понад сопками сколотими,
на самім чолопку гір —
гола брила.
Селище
заховалось в заглибині,
ліхтарі, ліхтарі, лі-
в тужних німбах.
Ой і мороз!
Ой і зорі голчасті неб!
Підземелля рушиться, ру-
ой і зойки знімлі.
Та дорога,
та скрадна, що за перевал
угорнулась

мороком пам'яті.
Але Ти, Ти —
пробуваєш, як Дівич-Дух
і тремтиш, наче Спах-Сльоза,
як пелюстка на кайданах —
рожевієш.

Це і є.
Це і є, задля чого жив,
задля чого побачив світ,
довго зводився, шкереберть
падав, щоб
освітитись.

* * *

Стовпами крику облягло
і кучугури намело,
стовпами криги задубило
і улещати почало.
А наді мною небо — неб,
іде луною біль-погреб,
і тьмаві зойки звісток-бід
у кожен мій ступають слід,
від снігу зір до снігу сопок,
і десь там гасне потаймир,
а між торосами крижин
я сам-один і — враг-вражин,
як перебіжний гін неону,
його вогнів, його полону,
кричить, волає з мене син.
А де мій син? А де вже я?
Червоний біль од нагая
в очах розходиться стоколом,
а світ несеться покотьюлом,
за світом — настрибом — змія,
о доле-доленько моя!

* * *

Це ви, ви,
мої найрідніші люди:
тонко виспівує віттям
зголілий Чорторий,
син грав у футболу,
мати втішалася.
Усмішка задоволення
й гашеного лукавства
мінить гарне обличчя.
Як я тужу за ним!
Бліді щоки,
які я так мало тримав
у своїх долонях,

очі відданості,
в яких я так мало читав
    (вічно прихапцем,
    аби не спізнитись).
Вбогий знімок
моєї страшної туги
    таки підтвердив,
    що відстань
    є подолання.
Сивий Чорторий
усміхається в вуса:
    скільки він чув такого
    і вже — не вірить.
А проте:
ми ще повернемось,
обов'язково повернемось,
    бодай —
ногами вперед,
але: не мертві,
але — не переможені,
але — безсмертні.

* * *

Душ спресованих мерзлота
    вічна,
крига нагло зібганих сліз
    мріє.
Смух, оброслих товщею серць,
    ніжний,
бризки сонця між чагарів
    жальні.
А дорога — ота спадна —
    втята,
обірвався — летів-летів —
    бився
об каміння, об валуни
    чорні.
Серцем — навстяж одкритим — сторч
    головою,
та мовчала пустка мовча-
    ла — пустеля,
тільки дикий олень блукав по-
    пасався,
надто холодно, надто смерть —
    звична,
а немає сонця тобі
    і — нікому.
Душ спресованих мерзлота —
    вічна.
Крига криги росте, гора —
    сяйва,

сивий дим, ачи чад, ачи
    стогін,
ой і місяць розлючений — пес
    дикий.
Лиш модрини гудуть, гудуть мо-
    дрини,
а вітри лекалами хуг
    піють,
що заблуклий в сопках пестун
    скоро
без ведмедиці в пург-снігах
    згине.
Ой і світяться дим-вогні,
    наче
бурштинова зелень гучна
    кута,
і навалюються на нас ку-
    чугури
снігу — ночі — німіння — сну? —
    хтозна.

* * *

Налиті чад-зеленню гори піску,
як вітер гасав, кружеляв надовкола!
Провісні стимфали ячали спроквола
і змовкли, накликавши бурю шпарку.
І вже — закушпелило: сніг і пісок,
і вже: доокруж — ні землі, ані неба.
Шаманить страшна круговерть коло тебе,
за крок — кругойдуча, опоніч — за крок.
Восковою свічкою світишся ти,
розкудлану бурю годуєш собою,
і вже ти як цятка, і вже над пільмою
спалахуєш зойками біль-самоти.
То гаснеш, то бликнеш — а буря реве,
органими рурами смуток свій зводиш
і все воловодишся і воловодиш
оце кружеляння, оце морове,
що люто крамплює і небо і твердь,
насторчену твердь і насторчене небо.
Стовпами укліяли стихії круг тебе,
твій дух підпирають, самі ж — без оперть.

СПРОБА ПОВЕРНЕННЯ

Як сонях сонце п'є
стозлотовелюстками,
де хата постає —
ковчегом над роками.

Оселя! У вікні
віконниці, мов близни,
оце ти й є мені,
заждана материзно!
І двері на замку,
ні душечки — довкола,
лиш зозулі — ку-ку! —
марничать і спроквола.
Бо матері нема,
сестра не вийде з хати,
бо шлях верстав — дарма,
бо нікому — стрічати.

Калиння китиці
вогнем зачервоніли,
глухі ворітниці
і хвіртку причинили.
Бо цей сердега-степ —
цупкий кізяк коржавий —
давно зачав вертеп
відьомський, шанталавий.

* * *

З ціложиттєвого ждання
Ти смерть на кілька літ відтрутив,
аби почути пахощ руди
і в неї впасти навманя —
з усіх розлук — на обакрай
Вітчизни — і яви, і мрії.
Я не скорився вам, злодії,
вітай, кохана, і прощай,
кохана. Забарні слова,
що з тіла мертвого летіли
і споминами душу гріли,
що, наче дошка гробова,
позаклякала на всевік.
З ціложиттєвого полону
паду в твоє, Вітчизно, лоно —
твій пасічник і войовник.
О дні мої — роями бджіл
гуділи смертно і медяно
і гріли серце полум'яне
по цвинтарях живих могил.
Я єсьм, Вітчизно, як і ти —
еси на всевіки і віки.
Бо з мого крику рвуться ріки
цнотливої, як куля, мсти.

* * *

Спішать додому козаки,
до України в гості,
праворуч — вижовклі кістки,
ліворуч — білі кості.
А ця урубана пуга,
збатожена дорога,
не вирветься з-під батога
до отчого порогу.
Я шапку зняв, я очі тру —
вдивляюся довкола —
і аніяк не доберу —
чом так пустельно-голо?
Лиш сопки, сланці і сніги,
лише хрести кущаві
свої не діждуть черги
в своїй ганьбі і славі.

* * *

І де він, голос той, — блукає —
аж луни падолами йдуть!
Іржить козацький кінь — чекає
на вість чи провість — дальню путь?
Проте — ні звісті, ні дороги,
ані іржання, ні коня!
Лиш острогами остороги
все-не-пускають: навмання
пуститися — хоч би й до чорта!
Ти близишся, моя черго?
Ідуть когорти. Йдуть когорти.
А ти — все ждеш? А ждеш — кого ти?
А — начуваєшся — чого?

* * *

Бринить космічна музика струмка,
неначе ним усесвіт обіззався
до німоти, з котрої прозначався.
І забриніла голосна ріка —
світань і туги, щибету й туману,
одмитих барв, притлумлених волань.
Оце ти й є, дорого почезань,
стежо народжень і тропо омани.
Бо, одволоданий, не прихистиш
душі, що зупинилась при порозі
назнаменовань, при сліпучім розі
заломів долі. Тиша. Тиші тиш.

* * *

Верстаю шлях — по вимерзлій пустелі,
де мертвому мені, нема життя,
за обр'ями спогаду — оселі
ті, до котрих немає вороття.
А все ж — бреду — з нізвідки до нікуди,
а все ще сподіваюся, що там,
де юрмляться бараків халабуди,
живеться якось і моїм братам.
Побачити б хоч назирці, впівока,
і закропити спраглий погляд мій,
зміїться путь — вся тьмяна, вся глибока,
і хоч сказися, хоч збожеволій.
Бо вже не я — лише жива жарина
горить в мені. Лиш нею я живу.
То пропікає душу Україна —
та, за котрою погляд марне рву.
Та є вона — за міражів товщею,
там, крізь синю кригу світиться вона
моєю тугою, моєю маячнею
сумно-весела, весело-сумна.
То ж дай мені — дійти і не зотліти,
дійти — і не зотліти — дай мені!
Дозволь мені, мій вечоровий світе,
упасти зерням в рідній борозні.

* * *

Тебе я все підносив на руках,
ставав навшпиньки, д'горі зводив руки,
аби могла сягнути до небес.
А ти, підвладна власному єству,
понехтувала вертикальний обшир,
шукаючи земний зелений діл.
Ти є в мені — ген-ген подалі всіх
своїх подоб несправжності. Царюєш
на відстані од себе. І тобі
немає рівні.

* * *

На голубих по-царськи небесах
жовтіє набрунькована осика,
і кожна брунька, як дівоча цицька,
шепоче на морозі: мій коха-
коханий мій, незнаний мій. Тебе
я виглядаю в цій колимській стужі,
що прийдеш і дихнеш теплом живлющим,
щоб я залистилася, зацвіла.
Дівча моє, моя любове, ти
ще діждеш весен — по зимі предовгій,
і кожна брунька вистромить листок
спеленутий, мов немовлятко в льолі.

І ми — так само — діждемо весни.
Коли проллються сопки скрижанілі
скаженими потоками. Коли
колимський Діоніс, як чіп, набравшись,
тебе в свої обійми загребе
і понесе, розбійник, до розпадку,
щоб сторчилось і тут живе живло,
щоб вистромлялося з усіх розщелин
усе, що прагне жити. Добрий дню,
коли вгорі таке шалене сонце,
коли всі гори, наче дуги вольтові,
засліплюють мій погляд — чи то сяйвом
ачи сльозами вдячності, я весь,
піднесений цим провесни прозором,
дай, Господи, — шепочу.

* * *

Чи набрунькується гілля,
чи встигне вгрітися земля,
чи запарують косогори?
Чи іван-чай ще зацвіте?
Чи знову хуга замете
по сіро-чорних коридорах?
Чи вздрію ще, коли струмки —
тугі, напористі, шумні —
з гори прорвуться на долину?
Вербові котики мені
зігріють серце в чужині —
я дочекаюсь їх чи згину?
Чи ще кульбаби вздрію цвіт
і білі ночі? Переліт
гусей, качок, урочих крижнів?
Чи може кілька чорних брам
склеплять уста мені? Затям —
це може статись в кожному тижні.
А вже як літечка діжду —
гайну по сопках, упаду
лицем в траву — ридати буду.
Що ще одна мені весна
хай і убога, та красна
і до арешту і до суду.

* * *

А Ти! — все спиш, і спиш, і спиш.
Ото життя, нівроку, — сніння!
Голосить голос голосіння —
а ти за ним, як пес, біжиш.
Земля — голосить? Світ — кричить?
В тобі? За безкраєм? — Не знаю.

Здається, кожен рік збавляю,
немов останній. Ненасить
юначих літ — давноминула.
Діждати б спокою-кінця,
розбитись на дрібні сонця,
коли одне, своє, — знебуло.

* * *

Дякую, Господи, чверть перейшла,
що чатувала за мною, за мною,
бликала цівкою, оком, пільмою,
напризволяще до брами вела.
Вечір урочить і паморочить.
Звівся — і впав, увігнався в провалля
пам'яті. І забриніло над сталлю
тиші. Так, певне, потойбік мовчить.
Темінь. І білий, мов лезо, язик
пса. І плащі, що під місяцем світять.
Кілька цівок, що примружені мітять
в тебе. Невже, навіжений, вже звук?
Плавно земля попливла, попливла,
небо пустилося вплав за зірками.
О, розпрощатись так рано з роками!
Всесвіт кружляє, мов птах, спроквола.
Обрій — мов гайворон. І до зорі
вже не дійти. Вже передсвіт не стане
благовістити. Скінчився, талане?
Краю, ще й досі стаєш на порі?
Зразу праворуч — нічна вертикаль.
Горличка горлиць, округлі од туги.
О, прощайте! Не стрітись удруге,
ти всеспадна вже, дорого проваль!
Перепочиньте, харони мої,
станьте під небом наспівним, харони,
Очі притьмарює смертна запона,
в горлі солоні вищать солов'ї.
Перелетіть мене, перелетіть
через дроти, паркани і горожі
на Україну! До смертного джужу
бачу — тополя до мене спішить.
Але — ріка попливла світова.
Зорі, і думи, і крони — а видиш?
Образ Коханої чи Зненавиди?
Дякую, Боже, за мить торжества!
Так попід зорі, отак — попід сни,
так — попід дріт, попід грім навіжений
розпроклятущий свій, благословенний
край — на останнім узвозі збагни.
Бо за песиголовцями — твоя
арка закаркала — чорно-червона:
нумо, заходь до сумного затона.

Здрастуй же, здрастуй же,
смерте моя!

* * *

Алея — довга і порожня,
старанно вгорнута у ніч.
Каштани. Сотні білих свіч,
а посвітитися — не можна.
І притінь, примерк торжества
і годі руку простягнути,
аби за край душі сягнути,
за гостру кригу розставань.
Кохана — ніби куц бузку,
обтяжений з задуми й тиші,
і ще дорожча ще миліша
за все, що стрілось на віку.
Мовчить. Ображена. Застра-
шена. Зновародженна.
О тричі будь благословенна
лишатися. Мені ж — пора.
Куди — зверескнув димний куц.
Куди? — суремила алея.
О краще з круч, аніж тебе я
згублю. Із Видубеч із круч.
Хапливе здрастуй і прощай
побачення, як зойк, хапливе,
суха пролопотіла злива
ридань. Як пружа, небокрай.
Алея довга і порожня,
дві чорні колії в огні
плафонів. І на серці кожна,
як басамани вогняні.
А там, де вимерлі провулки
погробли вікнами сумними,
ти, ніби випорснула з муки,
розсипалася вся дрібними
підборами. Бігом, бігом —
з усіх пожеж — без озирання —
прожогом! Пасмуги світання
кололи небо колуном.

* * *

Сліди обачні на снігу,
не соболя, а крука.
Ото розлука — пу-гу-гу! —
пу-гу-гу-гу! — розлука!
Вже! Пересілося ждання,
от стерпу смертно п'яний.
Дивлюсь — весни ані звання.

При вікнах — урагани!
Так стій і стій і стій і стій,
ні сина, ні дружини,
ні матері, ані надій
на сонце України.
Так стій і стій і стій і стій,
дубій на сто-морозах,
о будь ти проклят, часе мій,
у всіх своїх погрозах.
Збавляю це нудне життя —
тяжка його кормига.
Та на безпутті є життя —
ніч, камера і книга.
Коли повернення нема,
при вікнах — заметілі,
і дивиться твоя тюрма
в обличчя сплотнілі.

* * *

Скучив за степом, скучив за лугом,
скучив за ставом, скучив за гаєм,
скучив за сином, скучив за другом,
скучив за матір'ю, за рідним краєм.
Часом присниться синій барвінок,
сивий полин, сум чебрецевий,
київські сосни, тихий зарінок:
я не крицевий.
Жодного просвітку, жодної шпари.
Тьмяно. Хоч око вистроми — темно.
Марне чекати — вибуду кару,
ждати — даремне.
Голосно — полиском — край трембігає
то увижається, то почезає,
то наближається, то розтає,
він приголубить нас, він і вб'є.

* * *

Нічна хмарина зупинилась над.
І ранку жде. А вечір не минає.
Стоїть, як мрець, що трумну покидає,
аби переповісти сім досад.
Це вже непевне літо почалось
чи тільки зачерпнуло молодої
води з криниці. Що мені з тобою
робити, серце? Бо заповзялось
до мене так, що й ну. Це біла ніч,
чи біла маячня, чи сніг травневий,
чи білий біль мій, ачи полудневий
непроминальний сон мій? До узбіч

прилипла зірка чи жар-птиця чи
прорубано вікно, щоб Україну
побачити вчвертьока, поки згину
на вічній мерзлоті? А помовчи,
не ремствуй-бо. Нічна хмарину зу-
пинилась, висне, гей-би пелерина.
Рубай вікно в скляному небі. Рине
чи смерк чи ранок — на мою сльозу.

* * *

На віковому бездоріжжі
так легко вискочить з лиця
і донести до самкінця
свої каріатиди хижі.
На цих шалених ставітрах,
де ні коня, ані дороги,
звірай свій крок за словом Бога —
і попри смерть і попри жах.
Як воду в шклянці, пронеси
свою з дитячих літ подобу,
як припочаток свій і спробу
сказати — Господи, прости.

* * *

Заходить старість крадькома
дверима злигоднів докучних,
і гріх промовити, незручно
сказати, що її нема.
І тяжко мовити: люблю,
і — не по правді — що стужився.
Себе на думці вже ловлю,
що і не жив, а геть нажився.
Докучило. І вже чортма
колись нагріти змерзлі груди.
Як не було — то вже й не буде.
Заходить старість крадькома.

* * *

Яка нестерпна рідна чужина,
цей погар раю, храм, зазналий скверни.
Ти — повернувся. Але край — не верне.
Йому за трумну — пільма кам'яна.
Як тяжко повернутися і не
побачити, як тяжко не зустріти!
Старанно, Києве, сховав мене
в ці мертві закамарки, схрони, скрити.
Чужим відчути Київ — і піти,

тамуючи скупі сльози образи...
Радійте, лицеміри й богомази,
що в мене — ні надії, ні мети.
Та сам я єсм! І є грудний мій біль,
і є сльоза, що наскрізь пропікає
камінний мур, де квітка процвітає
в три скрики барв, три скрики божевіль!
Розпалася душа моя отут,
моїх грудей не стало половини,
бо чезне чар моєї батьківщини,
а хоре серце чорний смокче спрут.

* * *

Осінь. Пожовк виноград
і не дозрівши.
На веранді — бджола,
сонце і вітер.
У ряботінні щастя
ти з коновками
йшла золотими — слід
пахнув медяно.
Тріпнувся птахом.
А до жоржин мороз
зранку тулився:
спалене пристрастю
чорне бадилля.
Осінь. Там, при столі,
спогад гортає
віршів моїх рядки,
тіней отави.
Боже, пощо тікав
з раю до пекла
і обіцяв собі
вік звікувати
втечею. Прогорни
смутоків сувої —
і заблещить вода
сомнамбулічна.

* * *

Темно-зелена м'ята,
сизий — росаю — полиск.
Притінь. Жовті курчата.
І — малиновий голос.
Журно горять кульбаби,
вигронулись суниці,
дивиться оком жаби
встояне дно криниці.
Курка ряба старанно
порпається в навозі.
Рано ще, синку, рано —

батько іще в дорозі.
Клуні чорніє стріха,
темний, як ніч, повій
терпкістю дме з горіха,
сумом — з диточих вій.
Йой, сусідські собаки
як тебе налякали!
Набубнявілі маки
переляк одливали.
Річки тепла ковбаня,
літеплена вода.
Ось тобі, сну — смеркання,
спогад твій — біль-жада.

* * *

Пожухле листя опадає з віт,
голосить голий стовбур схрипнокронний.
Це — похорон життя. Безоборонний
і безоглядний розпач. Древній міт,
що стратив чари. Питьма нароста
напростопадним муром — мов тумани
даремних змагань, поривів, омани
твоїх безкрилих злетів — без числа.
Розвіявся далекий чар і чад:
і, вже на Мономаховому возі,
літорослі, рушаєм по дорозі,
з котрої не вертаються назад.

* * *

Поранок був схожий на вишню досвітню —
так кругло чорніла запечена кров
цих сполохів довгих, чекань многолітніх,
котрі гострожало вражали покров
тутешнього пекла, тамтешнього раю.
Як понічна вишня, тужавіє світ.
Ти знаєш — не знаєш, коли накликаю,
коли забуваю, бо грубшає лід
мовчання і втрати, розлуки і долі,
надії і горя, печалі і сліз.
Простерла долоні — з дитячої льолі —
аж ген, де Чумацький поскрипує віз.

* * *

І душу облягло знесилля —
всім замірам наперекір.
Повір же — хоч у божевілля,
бодай у чорта, а — повір.

У вічко зирить бузувір —
чи не скорився ще знесиллю?
Оце, душе, і все весілля
у цьому льосі, потаймир.
Ти ще людина? Ти вже звір?
З кутків несе старою цвіллю.
Замки і ґрати. На дозвілля —
в квадраті шиби — чорний бір.
А найсвятіший вірить клір,
як добре мур натерти сіллю
то й без чарунку й трути-зілля
він вип'є крівцю як упир.

* * *

Схилившись до багаття давніх спогадів,
на цій безмежній виглухлій розлуці,
де ані зір, ні місяця нема,
де ані вітер не подме, я грію
пограбілі долоні, виглядаю
геть забарного досвітку. Терплю,
перебираючи життєві чотки,
аби не провалитися у розпач
і не піддатись смертній самоті.
Сиджу, в долоні сперши підборіддя,
поштурхуючи вугілля пригасле,
що тільки-тільки жевріє в пільмі,
уяві невідкладне. Білий світе,
чи ти мені наснився ночі гупої,
чи я про тебе пам'ятаю приборіг
моїх далеких предків? Чи самотність —
така безмежно довга і жалка —
тебе створила із душі моєї,
стараючись про ці зимові дні?

* * *

Облітають пісні,
облітають жалі,
облітають бажання.
Дума — свічка воскова —
у мене горить в головах.
Відступися, троюдо,
намарні — круг серця блукання.
Наростає, мов безум,
страпатий і звомплений жак.
О заціпся, невчасний!
По нас уже прогрімотіло,
все, що буде, то є,
все, що маємо —
Бог дарував,
та на тіло прогінне

прозоре знеплочене тіло,
щоб будило твій дух,
свої тавра вогненні поклав.

* * *

Біда так тяжко пише мною.
Так тяжко пише мною біль.
В безодні — ти. А погорою —
веселий бенкет божевіль.
Опроти всесвіту, опроти
небес, і місяця, й зірок
лежиш ти, сповнений скорботи,
і стежиш долі дивен крок.
Та, потайна, вона тобою,
мов житній колос проросла,
і над шаленою добою
сумирний голос вознесла:
ти з світом брат? і брат з собою?
і з себе — друзям несть числа.

* * *

Для Івана Світличного

Сто плах перейди, серцеокий,
сто плах, сто багать, сто голгоф —
а все оступають мороки
і все твій поріг зависокий,
бо світ розмінюється на кроки
причасних над-катастроф.
Бо що застарі наші болі
над цей невидимий стобіль?
Всі вітри зійшлися у полі
і владять тобою по волі,
і грають тобі на басолі
страшний козачок божевіль.
Зростає твій крик кострубатий
корчами розпучних зірок,
поділено світ на квадрати,
і в груди вгризаються грати,
і гнів, наче дим пелехатий,
поденний збирає оброк.
До хащі озвалася хаща,
біда гомонить до біди.
Країно, ти вже розпропаща.
Звалашене бидло, зледаще,
куди ти проклало і нащо
свої шанталаві сліди?
Заклечано землю дротами,
планету дроти оплели
і долю козачу постами,

неначе козу провели.
Сто днів душогубцями висять —
оце твій кондак і тропар!
Уже божеволіє місяць
між ультрамаринових хмар.
Я поглядом зизим шукаю
в безодні зорю золоту.
Кричу її, зву, накликаю,
а як не знайду — то зблукаю
і власні сліди замету.
З високої тверді з'явися
в земному бездонні — ярій!
По людях, бідо, не по лісі
дорога твоїх веремій.
Ряхтить у вогнях телевежа —
рубінові набризки мук
і я вже собі не належу —
так пугає пугач чи крук.
Ізвмплений дух твій пантрує
чота оберег вікових,
біда твоя многолітує
у гурті напастей і лих.
Які одслоняються гони —
отож, через прірву ступай!
І де ви поділись, полони?
І вже розвидняється край.

* * *

Оце моє видіння — всіх ночей
намарне збавлених. Засяла зірка,
як біль скипіла, в ярій крик кричить
і червоніє гонами терпіння
твоя дорога. Спепелілий степ
зобіч куріє. І лежать запечені,
задерши вгору ратиці, воли.
Крізь погар цей, крізь чорний чад століть,
немов видінь пекельних, я зближаюсь
дрібненьких квітів несучи букет.
Цей стислий спів, цей сизий надим туги,
цю головешку болю, цей туман
надій мізерних у руках одвиклих —
тож як пронести і куди нести?
Де ти еси, де ти еси, Велика
моя Скорбото, Матере? Оце
ти заломила руки на півнеба
вогнем вечірнім? Це на цілий край
наволікаєш яру цю запону
страстотерпіння, тиші й німоти?
Так лунко озивається твій крок,
не чуючи дороги. Ти летиш,
ідеш, пливеш, чи сниш, чи маячною

засилюєш свою жагу собою,
аби відчуту сну живе живло?
Це ти. Це ти. Це ти. Це вся довкола
ява твоя. Це може я, на всі
стобереги просторений. Куріє
пожухлий степ, весь чадом страстоліть
спеленутий. Кричить зоря. І об землю
моя дорога б'ється — всім ночам
мов Аріядни перетліла нить.

* * *

Ущухло серце джерела.
Криниця тьмяна обміліла
мовчить. Як вся душа зболіла!
І світова зоря зійшла.
В сто летів розметався птах.
Покружеляє-кружеляє —
і відлетить. Кого шукає
той птах — твій крик,
твій біль, твій жах?
Це ти, це ти, ясна водо
де тихі зорі полоскались,
де білі хмари тінню брались,
німій, бідо моя, жадо
моя. Бо серця джерело
вже обміліло. Обміліла
криниця, і верба пустила
гарячі брості — в крик-зело.

* * *

Нерозпізнанне місто дороге
відкрилося колючим скалком щастя.
І враз старі наринали напасті,
здушили горло, кругле і туге.
Дивись, дивись — за муром цим одним,
за другим, п'ятим ачи сотим муром
дрімучий Київ — здибився буй-туром:
лукавим косить оком і незлим.
Святошин там — дивися просто в ріг.
Цей сірий шлак що хочеш заховає.
Десь день постав, на підлікті спинає
усе живе, що відживити зміг.
Ану ж, як сосни рурами гудуть,
жбурнувши в небо крони величезні!
Не пустять мури. Надто вже грубезні
і швидше вб'ють, ніж пустять.
Швидше — вб'ють.

* * *

Стелили білі обруси,
і сновигали в безгомінні
три хлопці, три душі, три тіні,
усі сподобані краси.
І даленів брунатний світ,
і морок даленів луною —
і радісною походом
благословляв на труд і піт
нас Пан-Господь. А ми були
у затінку такої туги,
з котрою не зазнати вдруге
ні радості, ані хули.
Мій краю, матере моя,
мене ти вийми із неволі
або сподоб своєї долі
під басаманню нагая.
Премудра бавиться змія,
світ тихо добирає барви,
а смерть свої лаштує мари,
о доле-доленько моя!

* * *

Зачервоніє горобина,
птахи у вирій відлетять,
і ладо, ластівка, дружина
відчує: див голосить, тать
на голому гіллі, на вітрі,
на хмарнім небі, на дощі,
і заспокоєння нехитрі
зупинять руку на плечі
прижурному. Ще осінь буде,
ще будуть зими і сніги.
Тоді спадуть з очей полуди
під млосні шепоти пурги.

* * *

І як ти озовешся — з такої німоти?
Такі шляхи пройти — із розуму зведешся!
Вікно прокрила ти — гучне вікно прокрила,
й зозульку посадила, щоб гостя стерегти.
Кує зозуля “ку“. “Ку-ку“ — зозуля піє,
а квапити не сміє часу ходу тяжку.
Та до моїх ушей той спів не долинає.
Лиш досвіток світає, вся провість — для очей.
Та просвіт ледь бринить тичиною надії.
Склепи, кохана, вії: бринить і брость і віть.

* * *

І стіл, і череп, і свіча,
що тіні колихає,
і те маленьке потерча,
що душу звеселяє.
Либонь, для тебе не дано
вартнішого зазнати
за цього, що спішить вікно,
як світ заколихати.
Сховайся в череп, потерча!
Очниць великі вікна
потвердять, що горить свіча
розважно — ані бликне.
Тамте видіння у мені
світає — і світання
просториться в самотині,
як світу заступання.

* * *

О власну стріти смерть — як щастя засягнути
і обірвати пута, ввійти у коловерть.
В цій камері тісній, всі кари — не до кари.
Займаються стожари і мстивих духів рій.
Мигоче, мов відьмак, паркан пекельнозорий,
за голосом покори душа рушає вспак.
А доокруг зела, а просинь двоберега —
як сон чи обереги чи маячня чола.
Сухий як хрускіт крок розсипав коридорний,
обачний і проворний шпигає в сто голок.
Їх не уникнути — в пронизливій повіки
ввібгав себе владика. У вікнах танеш ти.
І сто кістлявих рук нещастя заломило
твоє прозоре тіло пливе за смертний пруг.
Немов на вітражах зек ранений, розп'ятий,
ще прийдуть — щоб питати — ті, з ким ти на ножах.

* * *

Не зближуйся. На відстані спинись
і нахилься — скільки в тебе стане
зухвалого бажання. Ні на крок
не зближуйся. Бо відстань — іспит серця
і феєричне марево душі.
Так і стояти нам. Так і стояти.
Аби сусідували ліпота
і світ притужний. Хай синіє лезо
утрат нестерпних — о порі молінь.
Не зближуйся. За пагорбами втеч

є гони мрії — толока поетів
і прихисток невдах, котрим вірада
спогадувань — єдина з нагород,
що безоглядна їм дала поразка.

* * *

Коли б, коли б ви мали, голуби,
хоч трохи серця — ви б його на крила
взяли до себе і перенесли
на Україну, геть за ним стужілу.
До вас він добру руку піднесе
і озоветься — щедро і заклично:
Ходіть до мене, ось вам їсти й пити
крихти на стежці, в черепку — вода.
Ану, маленький, що на хору ніжку
із часта припадаєш — дай-но я
із лапки вийму скабку, просто з губ
тебе, ще жовтодзьобе, нагодую
і дам злетіти в небо із руки.
Той бог птахів, і провесни, і хмар
і молоді зелені й шумні
помолоділої по ста струмках
небесної води, відтеплів серцем,
поголубів, посивів з голубами
й розтав між них — ледь
осени діждав.

* * *

Нарешті прощальна пора настає —
і від суходолу зірветься літак.
Але й з-поза хмар небезпека чигає —
то ледь відстає, то вперед забігає.
Отож, начувайся: рушаємо вспак.
Таксі. Шурхотіння. Пронозистий вітер
і далеч, урубана в обрій мечем —
тих ієратичних назначених літер
нервовий скоропис — як сіверкий щем.
Пронозистий вітер. Таксі. Шурхотіння.
Заплакані вікна. Всевікна твої.
Готуйся до злету. Кінець животінню.
На тебе чатують світи-галаї.
Прощальний — як подим пожарищ — той спогад.
Колюча жорства. Деренчать камінці.
Дорога в провалля. В провалля — дорога.
Середина пекла. Розбіглись кінці.
Таксі. Шурхотіння. Заплакані вікна.
І за вітражами круті віражі.
А небо в проривах — до нього
не звикнеш, поглянеш угору —
і в горлі аж згіркне.

Держи своє серце. Під горлом держи.
Згадаєш відльоти — всю душу ошпариш.
Суремить Ірена. Мовчить В'ячеслав.
Той спогад — як подим пожарищ. Товариш
ім'ярек чатує — всі шпари заткав.
Заходить епоха великого посту.
Всецарствіє пекла — свій острах зібгай.
Хтось другий і третій, і п'ятий, і шостий —
очима, очима заселено край.
Тож — в неба провалля, в бездоння, бездолий
нагірний, невірний, утрачений рай.
Всебідий, всегнівний, всещедрий, всекволий.
А що під крилом твоїм? Кара — карай.
У небо у надвищ у стужу прелюту
до сонця, Ікаре, ти, рабе, розкриль.
Отам і здобудеш останню покуту,
розпалиш як горно нагірний свій біль.
О царство півсерць, півнадій, півпричалів,
півзамірів царство, півзмаг і півдуш!
Скрегоче в металі, регоче в металі
дорога тривоги, випроби і скруш.
Ламка і витка всеспадна вседорога.
Дорога до Бога — ламка і витка.
Чатує тривога, долає знемога
і пісня підноситься — віща й щемка!

* * *

Дерева — в маячні. Шалене лопотіння
дошу — об шиби, об ключини — губ.
І обложне — як памороч — мигтіння
загуб і злетів, злетів і загуб.
Тягучий стогін горбиться таємно,
аж губи об полемінь обпалю.
Скромно, скромно, безсоромно, чемно
гріха чарівний дзбанок пригублю.
На покуті спокійно дотліває
ясна свіча. Отак і ти згорай.
Ще маячна долоня сновигає,
та тільки серце звомплене не знає,
що з вас раніше — здрастуй чи прощай.

* * *

Мов ящірка, що між пісків сліпучих
в розпеченому блудячи камінні
напризволяще свій лишає хвіст,
виносячи бодай обривок тіла,
аби на ньому вигоїти дух,
що вже смертельно захворів на пам'ять —
так течія приземлених бажань,

ласуючи парсун потворні трумни,
мене затисла в шпарі животіння
і вимовила владно: тут існує.
Затих горішній поверх інтермедій,
останнє дійство набирає сили
і мурів цих займистою виставою
прокинулася темінь горова.

* * *

Чотири вітри — полощуть душу.
У синій вазі — стеблина яра,
у вирві шалу, в світ-завір'юсі
чорніє безум хитай-води.
Біля колчану — хвостаті мітли.
Під борлаками як запах безу
убрався обрій вороноконий
у смерк, у репет, у крик, у кров.
Новгородці, новгородці!
Загородила пуга дорогу.
У синій вазі — стеблина яра.
Як білий бісер — холодний піт.
О білий світе сторчоголовий,
опріч опричнин — куди подітись?
Кошлатий обрій вороноконий
йде берегами ридай-ріки.

* * *

Крайкіл! — скрикнуло ізліва
перейми-но, переймай!
Україно, будь щаслива,
сон-тополе, прощавай!
Валять гуркоту огроми
сторч на голову тобі.
Пропадять, аеродроми,
спопеліться в стожурбі!
Кров пірвалася — відстати,
залишитись при межі!
Ще станцюєм, пане-брате,
на розкритому ножі!

* * *

Сосна із ночі впливла, як щогла,
грудей торкнулась, як вода — весла
і уст — слова. І спогади знесла,
мов сонну хвилю. І подушка змокла.
Сосна із ночі впливла як щогла,
і посвітилась болем далина.

Кругом — вона, геть доокруж — вона,
та тільки терням поросла дорога.
Сосна росте із ночі. Роєм птиць
благословенна свінула Софія,
і галактичний Київ бронзовіє
у мерехтінні найдорожчих лиць.
Сосна пливе із ночі і росте,
як полохке вітрило всечекання.
А ти уже — по той бік, ти — за гранню,
де видиво займається хистке.
Там — Україна. За межею. Там.
Лівіше серця. З горя молодого
сосна спливає ніччю, ніби щогла,
а Бог шепоче спрагло: Аз воздам!

* * *

Церква святої Ірини
криком кричить із імлі,
мабуть, тобі вже, мій сину,
зашпори в душу зайшли.
Скільки набилося туги!
Чим я її розведу?
Жінку лишив — на наругу,
маму лишив — на біду.
Рідна сестра, як зигзиця,
б'ється об мури грудьми.
Глипає оком в'язниця,
наче сова із пільми.
Київ — за ґратами. Київ —
весь у квадраті вікна.
Похід почався Батиїв
ачи орда навісна?
Мороком горло огорне —
ані тобі продихнуть.
Здрастуй, бідо моя чорна,
здрастуй, страсна моя путь.

* * *

Душа ласкава, наче озеро,
і трохи синім віддає.
Тут, поміж Туровом і Мозирем,
тепер призволення моє.
Горить налитий сонцем оболок
між успокоєних купав.
А біля мене білим сободем
тремтить коханої рукав.
Мені була ти голубинею,
що розкрилила два крила.
І мужем, хлопчиком, дитиною

мене до неба вознесла.

* * *

У німій, ніби смерть, порожнечі свічад
пересохла імла шебершить, мов пісок,
і високий, як зойк, тонкогорлий співак
став ширяти над тілом своїм.
Дух підноситься вгору. А в зашморзі бід
аж зайшовся кривий од волання борлак,
аж огранням дзеркал заросилася кров!
Ніч зсідається, наче кришталь.
Начувайсь, навіжена, скажена душе!
Бо вдивляння, вслухання — зненацька уб'ють!
І зверескнула нервів утята струна
і зверескнув пругкий напівсон кришталю
і зверескнула пуста свічад.

* * *

Зажурених двоє віч,
криві терези рамен,
гербарій дзвінких долонь —
з ночі.
А де та горить зоря,
котру назирає син?
Об схід той, мов об багнет —
жалься.
Якісь переплески, блиск —
переймами досвітку.
І вже попливла-пливла
вічність.
Бо серце оговтати,
добігти до пам'яті,
немов на побачення —
годі.

* * *

Стань і вдивляйся: скільки тих облич
довкола виду твого, ніби німби,
так сумовито виграють на дримбу,
хоч Господа на допомогу клич.
Вдивляється у проруб край світів
душа твоя, зайшовшись начуванням.
Тонкоголосе щемне віщування
в подобі лиць — без уст, очей і брів.
І безберега тиша довсібіч!
Усесвіт твій німує і німіє.
І сонце, в душу світячи, не гріє:

в змертвілих лицях — відумерла ніч.
А з безгоміння, з тлуму світового
напружена підноситься рука
і пісня витикається тонка,
як віть оливи у долоні бога,
і сподіванням встелиться дорога,
і в серці зірка заболить жалка.

* * *

Світання, мов яйця пташині,
кволі, спроквола сині,
що випали з гнізд і щебечуть
і крильцями тріпотять.
Оце голубе молодило —
пливе і пливе — не до краю
і не до кінця — щоб нагально
душу втопити сліпу.
А присмерк крутоберегий
роздався — аби в улоговину
сясво сяєва саява
ввігналось, мов пружна стріла.

* * *

У порожній кімнаті,
біла, ніби стіна,
притомившись чекати
спить самотня жона.
Геть зробилась недужа:
котру ніч, котрий день —
ані чутки про мужа,
ані — анітелень.
Лячні довжаться тіні,
дзвонять німби ікон,
і росте голосіння
з-за соснових ослон.
Мій соколе обтятий,
в ту гостину, де ти,
ні пройти, ні спитати,
ні дорогу знайти.
За тобою, коханий,
очі видивила,
ніби кінь на аркані,
світ стає дубала.

* * *

Як тихо на землі! Як тихо!
І як нестерпно — без небес!

Пантрує нас за лихом лихо,
щоб і не вмер і не воскрес.
Ця Богом послана Голгота
веде у паділ, не до гір.
І тінь блукає потаймир,
щобвами сновигає потай.
Пощо, недоле осоружна,
оця протрація покор?
Ця дума, як стріла, натужна,
оцих волянть охриплий хор?
Та мури, мов із мертвих встали,
похмуро мовили: чекай,
ще обрадіє із печалі
твій обоюдоджалий край.

* * *

Цей білий грім снігів грудневих,
грудного болю білий грім,
безокрай марень полудневих,
спогадувань рожевий дим:
в дуеті з лижвою — узлісся,
Святошин. Тиша. Свято. Днесь
ти перемерз, скипівся весь
і — окрай себе простелився.

* * *

Зима. Паркан. І чорний дріт
на білому снігу.
І ворон — між окляклих віт —
гнеться в дугу.
Дві похнюплені сосни
смертну чують корч.
Кругом — мерці. І їхні сні
стримлять, як сосни, сторч.
Дві брами, вгрузлі в землю, тьма
колошкає Танар,
і духу — продику нема
од жалібниць, од мар.
Зима. Паркан. І чорний стовп,
мережка шпичаків.
Злодійський огирів галоп,
вогненний грім підків.

* * *

Хлющить вода. І сутінь за вікном.
Прищухлі айстри вгорнуто у морок.
Здається, відучора був вівторок

(межи очі ударив колуном).
Пливе земля. І спокій сподіваний —
як тиша тиші. Як кінець кінця.
Хлющить вода. Так час біжить захланний —
наближує мене до реченця.
Від спогадів — самі чорніють вирви.
Дороги розміновано — рушай!
Благословенні сходження і прірви
і славен рідний і нищівний край!

* * *

Схились до мушлі спогадів — і слухай:
усе, чого не зволиш, донесе
насторчене од начування вухо,
що, як не ошукає, то спасе
і визволить із німоти і тиші
і від тяжкої — з кулаки — журби.
В глухому замурованім узвишші
туркочуть до світ-сонця голуби.
Поверне все — ні в чому не відмовить
і обдарує певністю сповна
блакитна мушля, та, що луни ловить
і від вслухання стала голосна.

* * *

Вона і я поділені навпіл
містами, кілометрами, віками.
Озвалось паровозними гудками
твоє минуле — із кількох могил.
І народився день тобі. Поранок
цідився крізь шпарини домовин.
Десь там береза, і паркан, і ганок,
неназвана жона і мертвий син,
скоцюрблений од болю молодого,
ще спередсвіта. І сльозу сльоза
повільно побивала. Слава богу,
що ані слова жоден не сказав,
лише зчорніле серце пік очима,
надсило спогади за душу тряс,
допоки сам обличчям не загас,
як крейда, стертий тіннями чужими.

* * *

Посоловів од співу сад,
од солов'їв, і од надсад.
І од самотньої свічі,
і од жалких зірок вночі.

У небі місяць горовий
скидається, як пульс живий.
Ущухлим світлом брякнуть вишні
опонічні. Допіру лив
високий дощ. І всі невтішні
мої передуми будив.
Я двері прочинив з веранди,
де кострубатий вертоград,
собі не в силі дати лад,
пильнує перший сон троянди.
Свіча затріпотіла — й світло,
мов голуба, пустила в лет
і вірш твій вирвався без титла,
і дух твій вирвався з тенет,
і стало кругле небо краю,
і кругла саду ліпота,
бо мати видиться свята,
в якій смеркаю і світаю.

* * *

Іди в кубельце спогаду — зогрійся!
Хай зашпори від серця відійдуть.
І терплячи покару, покорися
і поцурайся наvertати путь
до зустрічі. Хай пам'ять відбігає,
як кров тобі з обличчя відійшла.
Вже погорою голос сновигає,
відчувши рідні контури села.
З крайокраю, з цієї високості,
пади, згорнувши крила, до долин,
де ямину набрякли ярі брості
і склеплено повіки білих стін.
У пустці тій — метелики чотири
усілись по кутках — і тугу тьмять.
Кохана спить. У ярому потирі —
вино кохання і вино проклять.

* * *

Верни до мене, пам'яте моя,
нехай на серце ляже ваготою
моя земля з рахманною журбою,
хай сходить співом горло солов'я
в гаю нічному. Пам'яте, верни
із чебреця, із липня жаротою.
Хай яблука осіннього достою
в мої червонобокi виснуть сни.
Нехай Дніпра уроча течія
бодай у сні, у маячні струмує.
І я гукну. І край мене почує.

Верни до мене, пам'яте моя!

* * *

Ти десь уже за пам'яттю. В п'їтьмі
утрати, до якої звикло серце.
І світишся, мов зірка, з глибини
узвишшя наднебесного. Тобі
все п'ять лиш літ. І ти в тих літах стрягнеш,
як зерня в шкаралуці. Болю мій,
на попїл вигорїлий, як нестерпно
було б тебе удруге народити
і знов, як перше, вздрїти немовлям!

* * *

Будні тут тобі про свято,
а про свято — будні правлять.
Хоч занадто творчу хату
пильні погляди буравлять,
хоч твоє зголіле серце
тут обмацують руками —
не зважай на те, не сердься:
те одвічне, що над нами,
стріли повиймає з рани
і губами обцілує,
адже хвиля пожадана
убиваючи рятує.

* * *

На однакові квадрати
подїлили білий світ.
Рівне право — всім страждати
і один терпїти гнїт.
Зле і кату, зле і жертві,
а щасливого — нема.
Всім судилося померти
за замками сімома.
Отаке ти, людське горе,
отака ти, чорна хлань,
демократіє покори
і свободо німувань.
Душ намарне гвалтування
без причини, без мети
в сотах ярого страждання
з диким медом самоти.

* * *

Тільки тобою білий святиться світ,
тільки тобою повняться брості віт,
запарувала духом твоїм рілля,
тільки тобою тішиться немовля,
спів калиновий піниться над водою —
тільки тобою, тільки тобою!
Тільки тобою серце кричить моє.
Тільки тобою сили мені стає
далі брести хугою світовою,
тільки Тобою, тільки Тобою.

* * *

Сумні і сині, наче птиці,
уже без неба і без крил,
обсіли край своїх могил —
живої не доб'ють водиці.
На попелищі віковим
досада щириться з досади,
їм спільної немає ради,
нерадісний їм спільний дім.
Тоді сторіками пливуть
і жалощами душі студять
і будять мертвих — не розбудять
і не докликавшись — кленуть.
Напростувалася їм путь —
спадна, укотиста, узвізна
і настає година грізна,
а сурми долъ в сто горл ревуть.

* * *

Недовідомі закипають грози,
десь божевільні грають весілля.
А начування, окрики, погрози
за мною назирають звіддала.
Куди й пощо? Не відаю, не знаю.
Мідяногорла ремствує сурма.
Ідуть етапи — без кінця без краю. —
Реве шафар. На світ зійшла пітьма.

* * *

Неначе стріли, випущені в безліт,
згубилися між обидвох країв,
проваджені не силою тятів,
а спогадом про образи почезлі,
летять понад землею долілиць,
ані собі, ні світові не раді,
і лячно задивляються в свічаддя

людських озер, колодязів, криниць.
Так душі наші: майже неживі
пустилися в осінні перелети,
коли відчули: найдорожчі мети
на нашій окошилися голові.
В дорозі довгих самопроминань
під знадою земного притягання
проносяться від ранку до смеркання.
Крило торкає холодок вагань.
Обабіч — чужаниця-чужина.
Під кожним під крилом — чужа чужина.
І далені дальня Україна —
ощукана, оспала, навісна.
Дивлюсь — і мало очі не пірву:
невже тобі — ні племені, ні роду,
за сині за моря лети по воду
однаково — чи мертву чи живу.

* * *

Як добре те, що смерти не боюсь я
і не питаю, чи тяжкий мій хрест.
Що перед вами, судді, не клонюся
в передчутті недовідомих верст.
Що жив, любив і не набрався скверни,
ненависті, прокльону, каяття.
Народе мій, до тебе я ще верну,
як в смерті обернуся до життя
своім стражденним і незлим обличчям.
Як син, тобі доземно уклонюсь
і чесно гляну в чесні твої вічі
і в смерть із рідним краєм поріднюсь.

* * *

Украдене сонце зизить схарапудженим оком,
мов кінь навіжений, що чує під серцем ножа,
за хмарами хмари, за димом пожарищ — високо
зоріє на пустку давно збайдужіле божа.
Стенаються в герці скажені сини України,
той з ордами бродить, а той накликає москву,
заллялися кров'ю всі очі пророчі. З руїни
вже мати не встане — розкинула руки в рову.
— Найшли, налетіли, зом'яли, спалили, побрали
з собою в чужину весь тонкоголосий ясир,
бодай ви пропали, синочки, бодай ви пропали,
бо так не карав нас і лях, бусурмен, бузувір.
І Тясмину тісно од трупу козацького й крові,
і Буг почорнілий загачено трупом людським.
Бодай ви пропали, синочки, були б ви здорові
у пеклі запеклім, у райському раї страшнім.

Паси з вас наріжуть, натешуть на гузна вам палі
і крові наточать — упийтесь пекельним вином.
А де Україна? Все далі, все далі, все далі.
Шляхи поростають дрімучим терпким полином.
Украдене сонце зизить схарапудженим оком,
мов кінь навіжений, що чує під серцем метал.
Куріє руїна. Кривавим стікає потоком,
а сонце татарське — стожальне — разить наповал.

* * *

Гойдається вечора зламана віть,
як костур сліпого, що тичеться в простір
осінньої невіді. Жалощів брості
коцюрбляться в снінні — а дерево спить.
Гойдається вечора зламана віть
туга, наче слива, рудою налита.
О ти всепрощальна, о несамовита
осмугами вмита твоя ненасить.
Гойдається вечора зламана віть,
і синню тяжкою в осінній пожежі
мій дух басаманить. Кінчилися стежі:
нам світ не належить — бовваном стоїть.
Шалена вогненна дорога кипить.
Взялась кушпелою — обвітрені крони
всю душу обрушать у довгі полони,
і згадкою — вечора зламана віть.
І сонце — твоє, простопадне — кипить.
Тугий небокрай, погорбатілий з люті
гірких дорікань. О піддайся покуті
самотності! (Господи, дай мені жить!)
Ти бачиш — обтято дорогу і спить
душа, розколошкана в смертнім оркані
високих наближень. На серця екрані
гойдається вечора зламана віть.
Гойдається вечора зламана віть,
неначе розбратаний сам із собою.
Тепер, недоріко, подайсь за водою
(а нишком послухай: чи всесвіт —
не спить?).
Усесвіт — не спить. Він ворушиться, во-
втузиться, тузаний хвацько під боки
мороками спогадів. Луняться кроки,
це, Господи, сяєво. Це — торжество:
надій, проминань, і наближень, і на-
вертань у своє, у забуте й дочасне.
Гойдається павіть, а сонце — не гасне
і грає в пожежах мосяжна сосна.
Це довге кружляння — над світом і під
кошлатими хмарами, під багряними
торосами замірів. Господи, з ними
нехай порідниться наvernений рід

отой, що припишк під торосами неб
залізних, із пластику, скла і бетону.
Надибую пісню, ловлю їй до тону
шовкового голосу (зацний погреб).
Поорана чорна дорога кипить
нема ні знаку — од прадавнього шляху.
Сподоб мене, Боже, високого краху!
Вільготно гойдається зламана віть.

* * *

Я так і не збагнув
і досі ще не знаю,
чи світ мене минає
чи я його минув.
Днедавнє завзялось
у снінні чарувати.
Та й знакомиті дати
мені проставив хтось!
Світ повен сподівань,
мов став, що не схлюпнеться.
І царство це — минеться
без клятв і без карань.

* * *

Сто дзеркал спрямовано на мене
в самоту мою і німоту.
Справді — тут? Ти — справді тут?
Напевне,
ти таки не тут. Таки — не тут.
Де ж ти є? А де ж ти є? А де ж ти?
Досі свого зросту не досяг?
Ось він, довгожданий дощ (як з решета!) —
заливає душу, всю в сльозах.
Сто твоїх конань... Твоїх народжень...
Страх як тяжко висохлим очам!
Хто еси? Живий чи мрець? Чи, може,
і живий, і мрець — і — сам-на-сам?

* * *

Цей став повісплений, осінній чорний став,
як антрацит видінь і кремінє крику,
вилискує Люципера очима.
П'янке бездоння лащитьє до ніг.
Криваво рветьє з нього вороння
майбутнього. Летить крилатолезо
понад проваллям яру, рине впрост
на вутлу синь, високогорлі сосни

і на пропашу голову мою.
Отерплі очі збіглися водно —
повторення оцього чорноставу,
насилу вбгане в череп.

Неприхищений,
а чуєш, чуєш протяг у душі?

* * *

Здається, чую: лопають каштани,
жовтозелену викидають брость
і зовсім поруч — кийвське весняне
пахуче небо гуком налилось.
Здається, бачу: рвуться буйні трави,
де вже відговорили всі струмки,
а Україна, Лебединя, Слава
за сином назирає з-під руки.
Невже то — квітень, і шпачиний клекіт,
ачи немудрі кпини чи чужі
обірвані рулади? Чий же шепіт
урвавсь на воронованим ножі?

* * *

Пливуть видіння, пагорбами криті,
а за горою — паділ і байрак.
Цвігуть волошки в золотому житі
а над смарагдом луки сяє мак.
І таємнича мавка білорука
ступає — ніби вічністю пливе.
Кружляє мак. А над смарагдом луки
уже нависло небо гробове.

* * *

Аби лиш подолати гнів,
сторозтриклятий гнів здолати,
я б поіменно міг назвати
усіх братів, усіх катів.
Та погляд застує імла,
і ти, мов лев, у цій оборі,
де стільки кроків в коридорі, —
аж світ зайшовся дубала!
Намарне. Бога не гніви —
хай б'є пропасниця тобою,
допоки вижде час двобою
той вершник, що без голови.

* * *

Прикрийся мідною горою,
сховай зухвалу голубінь.
Тінь — трембітає наді мною
і в кожен слід ступає тінь.
Прикрийся обрію габою,
об розпач кулаки оббий —
і верне образ голубий
дружиною ачи сестрою.
Заповідається за мною
грім великодній, горовий.
Об розпач кулаки оббий,
прикрившись мідною горою.

* * *

Геть спогади сперед очей.
Із лиць — жалі, із уст —
колючі присмерки ночей
у цей сорокопуст.
Як став — то вплав,
як брід — то вслід,
як мур — то хоч нурця,
пройдімо лабіринтом бід
до свого реченця,
де щонайвища з нагород
і найчесніша — мста
за наш прихід і наш ісход
під тягарем хреста.

* * *

Звелася длань Господня
і кетяг піднесла
над зорі великодні
без ліку і числа.
Ця синь зазолотіла
це золото сумне,
пірвавши душу з тіла,
об'яснили мене.
Голосить снігавиця,
колючий хрипне дріт,
а золота жар-птиця
пірвалася в політ.

* * *

Лискучі рури власним сяйвом сліпнуть —
іззовні і зсередни. Струмить
високий день. Як спирту штоф, стоїть

осклілий обрій.

Інші в душах тихнуть
і віддаються щедро, як жінки,
твоїй душі, що в сяєві оскліла.
І довжиться твоє прозоре тіло
мов ажуровий міст — через віки.

* * *

Розпросторся, душе моя,
на чотири татамі
і не кулься од нагая
і не крийся руками.
Хай у тебе є дві межі,
та середина — справжня.
Марне, вороже, ворожить —
молода чи поважна.
Посередині — стовбур літ,
а обабоки — крона.
Посередині — вічний слід
від колиски до скону.
Жаль — ні неба, ані землі
в цій труні вертикальній,
і заврунилися жалі,
остюками, стожальні,
як то сниться мені земля,
на якій лиш ночую!
Як мені небеса болять,
коли їх я не чую.
Як постав ув очах мій край
наче стовп осіяний.
Каже: синку, ступай, ступай,
ти для мене коханий.
Тож просторся, душе моя,
на чотири татамі
і не кулься од нагая
і не крийся руками.

* * *

Уже моє життя в інвентарі
розбите і розписане по графах.
Це кондаки твої і тропарі,
це кара, це з отрутою карафа.
Над цей тюремний мур, над цю журу
і над Софіїну дзвіницю зносить
мене мій дух. Нехай-но і помру —
та він за мене відтонкоголосить
три тисячі пропаних вечорів,
три тисячі світанків, що зблудили,
як оленями йшли між чагарів

і мертвого мене не розбудили.

* * *

Мені зоря сіяла нині вранці,
устроєна в вікно. І благодать —
така ясна лягла мені на душу
сумирену, що я збагнув нарешті:
ота зоря — то тільки скалок болю,
що вічністю протягий, мов огнем.
Ота зоря — вістунка твого шляху,
хреста і долі — ніби вічна мати,
вивищена до неба (од землі
на відстань справедливості), прощає
тобі хвилину розпачу, дає
наснагу віри, що далекий всесвіт
почув твій тьмянний клич, але озвався
прихованим бажанням співчуття
та іскрою високої незгоди:
бо жити — то не є долання меж,
а навикання і самособою-
наповнення. Лиш мати — вміє жити,
аби світитися, немов зоря.

* * *

Оце твоє народження нове —
в онові тіла і в онові духу.
І запізнавши погляду і слуху
нового, я відчув, що хтось живе
в моєму тілі. Нишком вижидає
мене із мене. Вабить повсякчас,
щоб погляд мій по ґратах цих обгас,
неначе свічка. Врочить і навчає,
що хай би грець, що й місця не знайду
од погляду зухвалого, що сниться
і видиться, коли мою біду
дотіпує громохка громовиця.
Це він для тебе обживав ці мури,
іще тебе не знаючи. Це він
шукає шпари у твоїй натурі,
аби солодкий близити загин!
Геть відійди, почваро! І не смій
ні кроку ближче. Одійди, почваро!
А все ж — нестерпна безневинна кара.
Хоч ти сказись. Хоч ти збожеволій.

* * *

Бальзаку, заздри – ось вона, сутана,

і тиша, і самотність, і п'ятьма!
Щоправда кажуть спати дуже рано
ото й телющиш очі, як відьмак,
на телевежу, видну по рубінах,
розсипаних, мов щастя навісне.
Отут і прокидається уміння
накликати натхнення, що жене
од тебе всі щонайсолодші мрії
і каже: віщій обрій назирай,
де ані радості, ані надії.
То — твій правдивий край. Ото — твій край.

* * *

Така хруска, така гучна
уся моя кімната.
Як м'яко встелена вона,
лиш надто мультко спати.
Шість з половиною — в один,
чотири кроки — в другий.
Блукаю нею, вражий син,
неначе кінь муругий.
От тільки думається в ній —
і тісно, і обачно.
Так хутко збіг із мене лій,
хоч їсться й дуже смачно.
Машини шастають навкруг,
неначе на параді.
Папір, мій зловорожий друг,
і тут мені завадить.
Покинув я сумний підвал,
лишив майдан Богдана,
де гетьман огиря учвал
кудись жене щорана.
Я там давненько вже не знав
про справжні емпіреї,
а тут Господь наобіцяв
гетьманські привілеї
(І в халепу ж ускочив ти,
коли на поверх третій
тюремні провели чорти
за буки і мислеті).
Така хруска, така гучна
уся моя кімната,
скрипить, як скрипочка, вона,
та ні з ким танцювати.
Січень [19]72 р.

* * *

Вже цілий місяць обживаю хату,

напевне, і навикнути пора.
Стілець і ліжко, вільних три квадрати
в віконці ґрати, у кутку — пара...
І щохвилини в вічко зазирає
іскрадлива, як кицька, сатана,
мов дірочку під серцем назначає...
Напевне, приписали до майна
тюремного уже й тебе самого —
всі сни твої, всі мрії, всі думки,
завівши до реєстру потайного
і зачинивши на міцні замки.

* * *

Ще й до жнив не дожив, зелен-жита не жав
ані не молотив. І не жив. І не жаль.

* * *

Господи, гніву пречистого
прошу — не май за зле.
Де не стоятиму — вистою.
Спасибі за те, що мале
людське життя, хоч надією
довжу його в віки.
Думою тугу розвіюю,
щоб був я завжди такий,
яким мене мати вродила
і благословила в світи.
І добре, що не зуміла
мене од біди вберегти.

* * *

На Лисій горі догоряє багаття нічне
і листя осіннє на Лисій горі догоряє.
А я вже забув, де та Лиса гора, і не знаю,
чи Лиса гора впізнала б мене.
Поро вечорова, поро тонкогорлих розлук!
І я вже не знаю, не знаю, не знаю,
чи я ще живий чи помер чи живцем помираю,
бо все відгрімало, відгасло, відграло довкруг.
І ти — наче птаха — понад безголів'ям летиш,
над нашим, над спільним, понад
світовим безголів'ям
Пробач. Я не буду. Це просто прорвалось знечів'я...
Коли б ти лиш знала, о як ти ще й досі болиш...
І досі ще пахнуть журливі долоні твої,
і губи — гіркі — аж солоні — подосі ще пахнуть,
І тїнь твоя, тїнь проліта — схарапудженим птахом,

і глухо, як кров ув аортах,
солоні гримлять солов'ї.

* * *

Наді мною синє віко неба;
сіро-чорна шлакова труна
геть обшила душу. Так і треба:
вже остання лопнула струна,
вкрай напнута сподіванням. Досить.
Бо немає стерпу. Твій кінець
умовляє, навчає, просить:
згинь, коли спромога. Хай їм грець
тим літам, що будуть непрожиті.
То ж бери собі останній шлюб,
бо не зійде на каменю жито
і сухий не розів'ється дуб.

* * *

Ти десь живеш на призабутім березі
моїх змілілих пам'ятей. Блукаєш
пустелею моїх молодощасть,
як біла тінь суворої скорботи.
Так часто Бог нам зустрічі дарує
в цій келії. Так часто я тебе
зову крізь сон, щоб душу натрудити
повік незбутнім молодим гріхом.
Припертий до стіни (чотири мури —
і п'ятого кутка ніяк не знайдеш),
чи не щодень до сповіді стаю,
та жодної мені нема покути.
На кожному мурі проступає рить
журби твоєї. Посестри — подоби
(нічний твій виступ) — в кількоро очей
зорять на мене поглядом німотним —
дошукуються давньої душі.
Ти є в мені. І так пробудеш вічно,
свічо моя пекельна! У біді,
вже напівмертвий, я в тобі єдиній
собі вертаю певність, що живий,
і жив, і житиму, щоб пам'ятати
нещастя щастя і злигоднів розкоші,
як молодість утрачену свою,
жоно моя загублена! Тобою
я запізнав ті розстані, які
нам доля не прощає. За тобою
спинив я часу плин. І кождодня
вертаюся в витюки. Надто тяжко
ступати безворотною дорогою,
де втрачено початки і кінці.

Я здумано живу і не зберуся
натішитися злагодою ночі
і забуття. Неначе стовп огнений,
мене ти з себе викликаєш, надиш —
забутим, згубленим, далеким, карим
і золотим. Куди ж мене зовеш,
брунатна бджілко? Дай мені лишитись
у цьому часі страдному. Дозволь
зостатися з бідною наодинці
і — ачи вмерти чи перемогти.
Дарма. Ти знову в сни мої заходиш
вельможню мури прочиняєш всі —
і золоті, брунатні, карі очі
йдуть зовсімбіч на мене. І беруть
у свій полон.
До молодості зносять,
аби жбурнути — в прірву...

* * *

О скільки слів, неначе поторочі!
І всі повз мене, ніби кулі, б'ють
і всі живу мою минають суть,
а тільки строчать.
І я бреду — крізь ці слова облудні,
іду на бій, бо тут передова,
хоч всі твої бійці — самі слова
і сіють зраду спогади марудні.
Не ошукайся ж, вірячи добру
і не згубись у мук своїх огроми.
Спогадуючи, піддаєшся втомі,
хоч тільки-но стомлюся — і помру
і в помережані сховаюсь ночі,
де ні жалю, ні радощів не ймуть,
де не живуть, а смерть свою жують.
О скільки слів, неначе поторочі!

* * *

Як моторошний сон — ці дні і ночі.
Пригнічують мене і додають
безмежних сил. Хоч силоміць ув очі
засилою сон! Привиддя постають —
спогадані, згорьовані, урочі
з моїх артерій кров солону точать
і як криваві зозулі — кують.
Не кукайте, криваві зозулі,
над бідною моєю головою,
коли віконце обснувало млою,
коли мені так тяжко без землі,
завислому у вертикальній трумні.

О, кружні кроки — скрадливі й безшумні.

* * *

Крізь сотні сумнівів я йду до тебе,
добро і правдо віку. Через сто
зневір. Моя душа, запрагла неба,
в буремнім леті держить путь на стовп
високого вогню, що осіяний
одним твоїм бажанням. Аж туди,
де не лягали ще людські сліди,
з щовба на щовб, аж поза смертні грані
людських дерзань, за чорну порожнечу,
де вже нема ні щастя, ні біди.
І врочить порив: не спиняйся, йди.
То — шлях правдивий. Ти — його предтеча.

* * *

Довкруг обрізано жалі,
обтято голосіння.
Десь при вечірньому столі —
батьків моїх тужіння
згорьоване. О цій порі,
аж чорні од розпуки,
голосять наші матері,
заламуючи руки.
Ще наші біди замалі!
Ще наберись терпіння.
Довкруг обрізано жалі,
обтято голосіння.

* * *

Немов нурець, що цілив просто в смерть,
але не влучив, бо, занадто прагнучи,
змістив бажанням вертикальний лет
ачи гордливе небуття відтрутило,
чи в мить різкого самопочезання
він надто пильно стежив шлях утрат, —
лиш так його спотворило дерзання
тим виразом вибачливих жалів,
самодосад, стеребленої волі
і отворами поглядів зчужілих,
що він навік лишився під собою
для пробування, нижчого за смерть.

* * *

Той образ, що в відслонах мерехтить,
повторюють дзеркалами дзеркала.
Це в прискалках душа твоя жахтить,
ледь народженна ачи з мертвих встала.
Вона збирає в стосики тонкі
усі твої розсипані відбитки,
мов золоті, з поховань скіфських, злитки
на поза всякий час і всі віки.
У синіх вітражах, б'ючи, як млість,
вже золота спалахує подоба
і склякла пучка тягнеться до лоба,
і серце покріпляє благовість,
о милосердний Господи!
Знова
душа постала з тліну всежива!

* * *

Ти підійшла, а я тебе не ждав.
Не сподівався, що аж так нагально,
ані знаку подавши — все відтрутиш,
щоб заступити весь світ мій цілий.
Так, світ тобою став. Ти стала світом.
Чужим, як ти. Німим, як ти. Як ти —
непроханим. Та чую — жаль обох вас
уникнути — чи брата чи сестри.

* * *

І віщий голос подали вітри,
ласкаві ластівки зашелестіли,
мов листя лип. І крики замигтіли
мені на лицьях. Годі, очі втри,
моя зажуро. Поночіє світ,
гойднувся обрій — радості й доуки.
Сідають ластівки — мені на руки.
А серце поривається в зеніт.

* * *

Ще кілька літ — і увірветься в'язь.
Забутий світ увійде в сни диточі,
і всі назнаменовання пророчі
захочуть окошитися на нас.
Червона барка в чорноводді доль
загубиться. І фенікс довгоногий
перенесе тебе в ясні чертоги
від самоволь, покори і сваволь.
А все тоте, що виснив у житті,
як рить, проб'ється на плиті могильній.

О, ти єси тепер довіку вільний
в нестерпному своєму всебутті.

* * *

У темінь сну занурюється шлях.
Все вище й вище засягають води
терпкого забуття. Все ближче край.
Дивлюся в порожнечу днів і літ —
і думаю: де та межа, котрою
вертається утрачена душа
у прапервні. У паділ тих розкошей,
які сурмили молоді літа.
Камо грядеши? Неслухняний крок
пізнав себе у цій ході невпинній,
а ти лише в його ступаєш слід.
І вужчає блаженська смужка літ,
мов тінь твоя, що йде тобі назустріч
і врочить, врочить...

Темінь. Прірва. Край.

Зайди за грань. Нам надто тяжко жити
непевністю. Межи. Напівступою,
як над собою винесений крок
задумався і скляк. Напівбажання,
на півваганні втяте. Гони меж
ховаються за пагорби терпіння
і невидимі для зухвалих мет
простертості. О що б, коли б той край
пізнав дробинність нашу! Що б то стало —
горі — горою бути? Що б то нам
посовгнути ці межигони часу,
марудні межигони живоття,
коли змарнілі постаті снаги,
ці бурі пристрастей попелілих,
раптово окошилися на нас.
І хочеться сягнути за крайчасу,
за прапервні. І все почати знов.
Первослідом. О, що б то нам прямитись
поверненням у смерть. О, що б то йти
узгір'ям долі в верхогір'я крику,
яким прорвався тверді першотвір,
і збурих певність німоти і тліну!
О ті нестерпні виходи за грань
привсюдності! О ті наломи ляку,
ота зухвала згага самовтеч,
жага згоряння, спалення, авто-
дафе. Та паморозь терпінь
і вічна недоконаність дерзання,
рух руху руху. Те безмежжя сил,
розбурханих од молодого болю,
ті парури зусиль, та виднота
себявляння, та оглухла прірва

обрушення і заступання за
видиму смерть, аби тороси муки
ліпили лона квітам. Ось ти є,
непевносте. Оце ти й є, дорого,
котра прожогом наverts нас
до серця серця, ув аорти шалу,
де безбережжя голубиний гуд.

Так обрїй замикає небо й землю.
Склепи ж повіки. Віщу таїну
спізнати серцем, духу не згубивши,
і кров, що рветься з голосних аорт,
погамувати — мабуть, не під силу
нікому з нас...

* * *

Замерехтіло межі двох світів
щось невпізнанно-знане. Ярі барви
по ньому заструмили, мов жалінь
тоненькі леза. Погляд мій взяли.
Вітрило пружне віщих начувань,
я сам пустився плавом за собою —
не стільки од вітрів, як од чекань
і спогадів. Як барви тріпотіли,
єднали поцілунками світи!
Метке осердя сталим серцем стало,
як протяг положкого досвіт-сну.
Заворушилось небо. Ожило
весняним добрим громом. Глас Господній
начитує старозавітню книгу
(вільготний вітер горне сторінки).
За шелом'янем виспраглих видінь
зникомий чую: на долонях доль,
поміж обачних пальців, потекло,
немов пісок, дощами перемитий,
моє життя. До нього не дорослий,
я, майже немовля, ввійшов у мить
неподоланну. Тарілки литавр —
площини вищу й долу — колихались,
як мідь уроча. Тяжко набрякало
осердя, прагнучи знайти мене,
спостигнути і трепетом обдати.
Як я губився в тих долонях доль!

* * *

Там тиша. Тиша там. Суха і чорна
і крешуть кола сиві голуби.
Тож як не вдатися до ворожби,
як ніч по горло мороком огорне?
І видається: віщуні проворні

перед тобою мечуть жереби.
В квадратах жертв — чистописом журби —
усепокора, майже невідпорна.
Свічадо спить. У ньому спить свіча,
розплатана метеликом, акантом.
В щопті аканту — біль твій — діамантом.
Сліпучим оком глипає одчай.
Стань. Не стирай з свічада порохи.
То все — твої страхи, страхи, страхи...

* * *

Уже тоді, коли, пірнувши в ліс,
ти пив пожадно тугу підкарпатську,
востаннє причащаючись його
правікової чужості, що склється
і не пускає ближче, вже тоді,
коли, сягнувши урвища стрімкого,
тримаючись окляклыми руками
за голе корневище, вже тоді,
посовгнувшись по глеюватих надовбах,
колючим тремом бралася нога
і терпло серце. Вже тоді, як вечір
плекав твою самотність феєричну
між постатями феєричних пройд
(пільма убгала в жовті колби спогаду
похнюплені тягучі ліхтарі) —
передчуття біди в твій слід ступало
і начування бігло наперед.
Спаскуджене парсунами п'яниць,
розпусників, повій, заброд, ссавущих
і пришелепуватих землячків,
це грішне без гріха глухе містечко
тряслось, гойдалось, мов драговина,
під шептами байдужих баляндрасників,
волівши догодити всім і вся —
яким війнуло холодом на мене
в цій вичужілій вітчині, отут,
де край мені здавався серцем серця,
а стогін крові — обрїй знакував!
Уже тоді, коли твій рідний люд —
ці милі, грішні, славні, чесні лиця
зашелестіли, засичали разом
над головою в тебе, вже тоді,
коли в осонні дорогих околиць
ти чув тривожний безрух, а вода
здубілими артеріями бігла,
на тебе коні мчали (він це, він! —
вкрай спантеличені казали здвиги
і жовті пальці тицяли в твій бік),
будучина писала навмання
своє сьогодні вкрадене. Тоді вже,

коли останні строїлись святки
(Свят-вечір був, і коляда, і гамір
диточої дзвінкої коляди),
ти чув про це. Коли незнаним Львовом
ішов наздогад, близячи свій час
(аж ось, аж ось, аж ось ти, мить прощання,
що обігнала зустріч), вже тоді,
коли сподіючись щасливих зичень,
нас виглядали сонми хорих з клініки,
а урочистий вікопомний спів
був греблею для гомінких трамваїв
і перехожих спізнених, збагнув я:
це все — одне прощання понадмірне —
з Вітчизною, зі світом, із життям.

* * *

Немов крізь шиби, кроплені дощами,
крізь скрик розлуки, ліхтарів і грат
затрембітав тонкими голосами
гранчастий келих квітів і дівчат.
Там мармуровий вруниться акант,
різьбленими лопоче язиками
поколяду — немов за образами —
доносить співу тужний аромат.
Там буриться похмурий амарант
і айстри у покірній непокорі
останні долітовують прозорі
дні вересня — ясноджерельний кант.
І папороті цвітом процвітає
оцей дивочний опівнічний спів,
о як би я туди, до вас, хотів —
хоч краєм ока або серця краєм!
Ридають ув аортах солов'ї
і пролітають в вирій, пролітають.
А ті, що йдуть крізь смерті, поринають
в галай-світи, світища-галаї.
Покірні тузі, образи пливуть,
тремтять, мов струни, кроплені сльозою.
Промов же, Україно, за котрою
із загород відкриється нам путь?
Такі бо забродили алкоголі,
такі надсади — йой! — такі хмелі!
Сурмлять у ріг чотири вітри в полі
і, ніби криця, сталяться жалі.

* * *

Коли тебе здолає тлум смертей
і втома літ твої обляже груди
і понесуть ізвомплені маруди

світ за очі і геть сперед очей.
Коли спромога самоуникань
при узголів'ї спалахом прозріння
відкриється тобі, як благостиня
прощень, опрощень, прощ і прощавань.
Коли протліла згага живоднів
ураз попустить серце, ніби напад
нагальної недуги, в смертний запад,
у феєричні полиски жалів.
Невже тоді помислиш: безпуть є
в пекельній товчі нескінченних тріпань,
апокрифом здобиться житіє.
Як відшаліє безголосий кипень,
чи впустиш, Боже, в царствіє твоє?

* * *

Потрібен янгол помсти. Мій захисник,
мій щит, що не дозволить підупасти,
не дасть зотліти в пеклі дорікань
великосвітніх. Де ж ти, появись!
Бо сходяться усі кінці. Всі ріки
доходять гирл. І море невсипуще
колотиться, і ремствує, і скоро —
наперекір всім бідам — зареве.
Тож не барись. Поквапся, помсти янголе,
допоки гнів мій горній гороїжиться,
допоки ув очах червоне марево
переді мною безумом повзе.

* * *

Народе мій, коли тобі проститься
крик передсмертний і тяжка сльоза
розстріляних, замучених, забитих
по соловках, сибірах, магаданах?
Державо напівсонця-напівтьми,
ти крутишся у гадину, відколи
тобою неспокутний трусить гріх
і докори сумління дух потворять.
Казися над проваллям, балансуй,
усі стежки до себе захаращуй,
а добре знаєш — грішник усесвітній
світ за очі од себе не втече.
Це божевілля пориву, ця рвань
всеперелетів — з пекла і до раю,
це надвисання в смерть, оця жага
розтлінного весь білий світ розтлити
і все товкти, товкти зболілу жертву,
щоб вирвати прощення за свої
жахливі округенства — то занадто

позначене по душах і хребтах.
Тота сльоза тебе іспопелить
і лютий зойк заврунеться стожало
ланами й луками. І ти збагнеш
обнавіснілу всенищівність роду.
Володарю своєї смерти, доля —
всепам'ятна, всечула, всевидюща —
нічого не забуде, не простить.

* * *

Виснажуються надра: по світах,
по диких нетрях, криївках і кублах
розсовано твій рідний суходіл.
Німі, нерозпізнанні вже уста,
серця студені, тьмою взяті очі
і шкарубкі долоні, де вже долі
не розпізнаєш лінії.
То рештки
душі твоєї, що напівжива.
О болю болю болю болю мій!
Куди мені податися, щоб тільки
не трудити роз'ятреної рани,
не дерти серця криком навісним?
Стою, мов щовб, на вічній мерзлоті,
де в сотню мишачих слідів угнались
розпадки тьмаві — і скупі сльозу,
що на морозі мерзне, ледь тамую:
це ж ти, мій краю, в цятках крові — ти!
Займанщино пекельна! Де не скинь
страпатим оком — то охлялі надра
то рідний край — пантрує звідусюди
“Це ж я (на голос Йорика), це ж я“.

* * *

Боже, не лігості — лютості,
Боже, не ласки, а мсти,
дай розірвати нам пута ці,
ретязі ці рознести.
Дай нам серця неприкаяні,
дай стрепіхатий стогнів,
душ смолоскипи розмаяні
між чужинецьких вогнів.
Пориве, пориве, пориве,
разом пірвемося в лет.
Бач — розсвітається зориво.
Хай і на смерть, а — вперед.
Благословенна хай буде та
куля туга, що разить
плоть, щоб її не марудити

в перечеканні століть.
Боже, розплати шаленої,
Боже, шаленої мсти,
лютості всенаученої
нам на всечас відпусти.

* * *

Зрадлива, зваджена Вітчизна в серці дзвонить
і там росте, нам пригнітивши дух.
Ви, нею марячи, зазнайте скрух і скрух
і най вас Бог, і най вас Бог боронить.
Розкошлані на всіх вітрах вагань,
як смолоскипи молодого болю,
в неволі здобули для себе волю,
ногою заступивши смертну грань.
Щедрує вам безсмертя щедрий вечір
в новій Вітчизні — по громадді спроб.
Отож, не ремствуйте, що вам на лоб
поклав Господь свій світлий перст
нищівний.

* * *

Невже оце ти й є, бідо,
що стала посестрою щастя?
Шуми, водо, шалій, водо,
і жебони: нам доля — вдасться!
Коли не прийде — то мине,
коли не стріне — не відтрутить
і, як жар-птиця, промайне
і, як нічна сова, напучить.
Двокрайо обрушає біль
нам душу, ветху і огромну,
як нашу трумну вікопомну
вогненна в'южить заметіль.

* * *

Цей берег зустрічей — і не збагнеш:
чи то твоє життя обабереге,
чи — очі в очі — двох смертей шереди
зближаються, пустившись власних меж.
В овали болю безкінечний світ
вривається захланно, ніби злодій,
допоки духи не промовлять: годі,
ще на тобі і кров твоя, і піт,
ще повен скверни ти. І недомога
твоя — спізнати долі ліпоту:
все презмагати стежку цю кругу

від царства Сатани до царства Бога.

* * *

О, там були правдиві антрацити,
які рівняла маячна вода,
і туга олива і цинова руда.
Те все цвинтарним сявом повито.
І затирає час всі справжні міти,
і почезає вікова жада,
і сновидінь довгаста череда
урвалася. І нічим більше снити.
Час порожнечі — найстрашніший чад —
несамовитою шаліє люттю
до голосу. Спинившись на розпутті,
світ стрімголов пускається назад.
І, ревний раб, зве небеса рабами,
а зизим оком стежить за зірками.

* * *

Як вікна в позапростір, позачас,
за мури німоти і всепокори,
так світяться свічада, світлом хорі,
і пильно задивляються крізь нас
у сьайва, що озерами стоять
на споді наших душ, в лямівці ночі...
Стань і молися, попустивши очі,
допоки не відчуєш благодать,
що йде на доли. Полиски вогнів
враз висвітлять на шарому екрані
той саркофаг терпінь — в перечеканні —
і знімуть кільця літ, кружала снів,
і ти, залишений в осерді серця,
збагнеш, якої проби диво — смерть ця.

* * *

М'яко вистелив іній
український обік,
тільки довшають тіні
і коротшає вік.
Ночі врвала Варвара,
сонце йде за Різдом,
і чигає покара
за сусіднім горбом.
На Водохреща маєм
Об, Іртиш, Єнісей,
а в очах не світає,
тьма не йде із очей.

Пси, наглядачів крики
і заліззя тобі ж.
Пригравайте ж, музики,
за колимський рубіж!

* * *

Кривокрилий птах: коротке —
рідне, довге — що чужинне.
Спробуй — спекайся мороки:
за крайсвіту — Україна!
Сонце, сонце утікає,
зизооке і зловісне,
в безпуть ринула залізна
колія. О, рідний краю!
Десь ти тінню тіні тіні,
десь ти скраю всіх краєчків
вікопомній домовині
поначеплено вервечки.
Ця дорога вседороги
всенезустрічі — всегону.
Позирай із заквагону
за сузір'ям Козерога.
Але — буду-перебуду,
перечую — перебачу.
Скільки віку — стільки й труду.
Кривокрилий, круком крячу.

* * *

На схід, на схід, на схід, на схід,
на схід, на схід, на схід!
Зболіле серце, як болід,
в ночах лишає слід.
Тепер провидь у маячні:
десь Україна — там,
уся — в антоновім огні,
на докір всім світам.
До неї ти від неї йдеш
в горбаті засвіти.
Цей обрій — наче чорний креш
гіркої-гіркоти.
До Неї ти від неї йдеш,
страсна до Неї путь —
та, на котрій і сам падеш,
і друзі — теж падуть.

* * *

Цей біль — як алкоголь агоній,

як вимерзлий до хрусту жаль.
Передрукуйте прокльони
і переписуйте печаль.
Давно забуто, що є — жити
і що є світ і що є ти.
У власне тіло увійти
дано лише несамовитим.
То ти ще довго сатаній,
ще довго сатаній, допоки
помреш, відчувши власні кроки
на сивій голові своїй.

* * *

Син ще малий вигулькував, як птах,
мала дочка — живіша од живої —
як перепілка з-за трави густої
скидалася, косматячи мій страх.
Я з ними був — летів за ними вслід
ачи вони за мною. Острах ока
все ріс, як прірва, — і гулка, й глибока
і прогинався під ногою лід.
Ковзалися, стеналися довкола
бажання, наче тіні полохкі
і белькотіли довгі лотоки
призабуття. І пам'ять несхолочла
ще тужилася вберегти тепло
долонь і лиць, щоб усміхи забуті
на мене чатували на розпутті,
щоб не стихало сну метке живло...
Той сон життя озорено іскрить.
О дотягнись до сніння дорогого
і осіянна спалахне дорога
і з далини Софія заряхтить.

* * *

Послухай вересня — і він повість
у миготливо-золотій задумі:
те, що в веснянім виснилося шумі,
іще й подосі жде на благовість.
Спадає листя — і твоє ждання
мов перелітний птах, пірветься в вирій.
З усіх коханок дайсь єдиній — вірі,
що зраджує і любить навмання.
Бо вже верхів'я молодих трепет
напризволяще наслухає гуки
німих висот. Тополя ламле руки —
їй сил нема — пірвати тіло в лет.

* * *

Як лев, що причаївся в хащах присмерку,
заки й зблудив, отак від мене обрїй
відбіг, залігши в чорних шпарах спогаду —
минувшини чи то будучини.

Сичить піщаним нашептом годинник,
розвалюються храми, щойно зведені,
і голос болю вільно розтікається
по риті часу, що спливає вспак.
Стоять світи зголілі довкруги
безобрїйні — куди не скинеш оком —
черга видінь, немов дереворити,
на білому екрані миготять.

Як лев, що причаївся в хащах обрїю,
заки й зблудив, отак і я, зморившись
од тяготи доріг, розтав, як порох
по розстанях і зазубнях чекань.

Як лев, що причаївся в хащах обрїю,
заки й зблудив, отак і я валандаюсь,
від тебе відмежований навіки,
і всеспогадую — немов живу.

За частоколом чорних загород
багріє сонця пишне покотьоло,
а далі — ніби цятка мого болю,
роз'ятрена вітрами начувань —
ти світишся. Як крихта світла

в вістрі

пекучого двожаłego ножа.

І мерехтиш вогнем моїх темнот,
подвійно обережена чеканням,
і кожне коло в'ється вколо стану.

Одне об одне вдаряються — й лящать.

Як лев, що причаївся в хащах обрїю,
заки й зблудив, отак і я від тебе
далію, наближаючись.

Розлуко,

ти порізляєш нас чи єдиниш?

* * *

Земля гойдається під нами

і небо, ніби маячня,

накликана нічними снами

і необачно, й навмання.

Нема ні вишу, ані долу

бо долі кривокрилий птах

вергає душу нашу голу

то проміж зір, то по тернах.

Людино, щó твої воління,

віками значені сліди,

оце впокоєне струміння

прозрінь, радіння і біди?

І що усі твої напасті
і сподівання, і жалі,
як по Вітчизні довгі страсті
ряхтять, мов рани на чолі!

* * *

Як хочеться — вмерти!
Аби не мовчати,
ні криком кричати
останню зірницю,
обвітрену врано
останнє спинання
осклілої днини —
діждати — і вмерти!
І вже — не вертати:
у спокій глибокий,
де тиша колише,
де пісня затисне
обкладене серце —
ані продохнути —
як хочеться вмерти!
Відмрілися мрії,
віддумались думи
всі радощі — вщухли,
всі барви — погасли.
Голодна, як проруб,
тропа вертикальна
не видертись нею
ні кроком ні оком
ні рухом ні духом
ні тілом зболілим
ні горлом скривілим
од крику — владико,
піднось мене вгору,
бо хочу — померти!
Та й як перебути —
ці гони чекання
понижзя безодні
цей паверх терпіння
цю муку прелюту
дай, Господи, — вмерти!
Пропасти, забутись,
зійти себе в зойках,
на друзки розпасти,
розвіятись в вітрі,
згубитися в часі
і вирвавши душу
піти — в безімення!
За пагорбом долі —
снігів снігавиця,
завія дороги,

кушпелиця шалу,
а матірні руки,
осклілим світанням
піднеслі над світом,
шукають навпомац
синівське привиддя
родимку при оці
зажурені згорблені схилені плечі.
Як хочеться — вмерти!
Зайти непомітно
за грань сподівання
за обрій нестерпу
за мури покори
за ґрати шаленства
за лють — огорожі
за лози волань
шпичаки навіженства
аби розплататись
в снігах безшелесних
десь між кучугурами
доль запропалих —
Як хочеться вмерти!

* * *

Немає Господа на цій землі:
не стерпів Бог — сперед очей тікає,
аби не бачити нелюдських кривд,
диявольських тортур і окрутенства.
В краю потворнім є потворний бог —
почвар володар і владика люті
скаженої — йому нема віради
за цю єдину: все трощити впень
і нівечити, і помалу неба
додолу попускати, аби світ
безнебим став. Вітчизною шалених
катованих катів. Пан-Бог — помер.

* * *

Те, що було за смертю, я пізнав.
Всю силу таємничого діяння,
весь морок неб і твань землі движку.
І тяжко жити, цим знанням підперши
свою оселю, витрухлу на пустку.
Склепіння склепу, тліну тліну тлін
опав тебе, подужав і змертвив.
І вже тобі повік не відволодати
довірливого серця. Все — в подобах.
Світ, у котрому виросла душа,
зінакшав. Це твоя, Єресіярхе,

найтяжча плата і страшне знання.
Ось — твій убивця: руку подає,
всміхається, щасливих зичить років,
ховаючи зненависть, як ножа...

* * *

Коли найперші сполохи світання
схрестять на небі голубі мечі —
лежи й мовчи. Твоє недосягання
простиме буде. Перші орачі
порушать ниву, поки напівсонну,
тополю збудить трактор край села.
Мовчи, мовчи. Не утекти полону,
бо оборала серце, облягла
рілля жорстока. Сонце підіб'ється
і чорні заворушаться жуки...
Сміється світ. Недобре так сміється
і гупають далекі молотки
твоїх звістовань. Буде попри спаді
цей пишний день і кров'ю підбіжить
страпатий вечір — стане на заваді
це невситиме пожадання жить.
Тоді згадай: десь за стома морями
десь за крайсвіту мати є твоя
і ламле руки, ставши коло брами.
А позад неї — вічна течія.

* * *

Такий близький ти, краю мій
і безнадійно так далекий.
У вирій відлетять лелеки,
а ти пробудь один — і скній.
Ізвмплена душе, ярій!
Коли докучили ці втеки —
в лет, до вогненної пащеки.
Як він ощирився, стозмій!
Іще в цій тиші гробовій
колись почувеш: орлій клекіт
шикує молоді шерegi
всіх наших змагань і надій.

* * *

І стало тихо, і святочно, й вічно,
як смерть тебе забрала забарна.
А в пам'яті ще длань твоя заклична
і пісня псалму, древня і журна.
І сийний погляд — неба голубого

і лазуровий шовк старечих слів.
Оце ти й є, дорого цнот, дорого
в епітим'ї впокоєних жалів.
А клір мовчить. Ніхто й не заголосить,
ніхто й не знає, де твій буде прах.
По цих мордовських рознесе вітрах
ота злоба, котрої днів досить.
Лети ж, поживклий золотий листочку,
світами, що угрілися в піснях
твоїх прещедрих. В льолі-сповиточку
най стріне тя Господь у небесах.

* * *

Прощайте ви, чотири мури,
три двері, грачене вікно
і ти, мовчазний і понурий
мій столе, й ти, вільготне дно
ночей тюремних. Прощавайте.
Коло Тенара — мерехтить.
Нічні сонця, мені свігайте,
бодай на день, бодай на мить.
Біда тут грала на басолі,
чорти казились по кутках.
А втім, скажу: пізнав і волю,
свободу на семи замках,
коли гуртом відпочивали
(как на курорте — еге-геж!).
І на чім світу проклинали
і папу римського й папеж!

* * *

Ще вруняться горді Славутові кручі,
ще синіє річки замріяна гладь,
та вже проминув тебе птахом летючим
твій час, твій останній. Попереду — падь.
Ще сонце високе, ще небо глибоке,
та серце замало грудей не пірве.
Урвались, подались прекрасні мороки
і щось тебе кличе, і щось тебе зве.
Розкрилені висі твої пронеслися,
попереду прірва. І ока не мруж.
Ти бачиш розхрестя дороги? Молися,
бо ще ти не воїн і ще ти не муж.
Ревуть пароплави, гудуть паровози,
і аероплани прокреслюють слід.
Чіпляйся за кручу, як терен колючий,
чіпляйся за небо, як яблуні цвіт.
Бо вже ослонився безокрай чужинний
бо вже чужинецький оширився край.

Прощай, Україно, моя Україно,
чужа Україно, навіки прощай.

* * *

Калюжа, мов розчавлений павук,
сліпила шлях і заступала кроки,
чіпляючись до походи людської
і присмеркових зойків. Крізь імлу
надобрію здіймався ярий місяць,
скрадаючись повз виголлі крони
осіннім вітром видутих дерев.
Асфальтом біг старий кудлатий пес,
сахаючися гамору людського,
сирен автомобільних і бездонної,
мов поніч, яро-чорної води,
котра солопила на огорожу
розбійницького злого язика.

* * *

І жайворони дзвонять угорі, —
мов гостре срібло річки степової
мені заблисло з пам'яті глухої,
де бродять тіні — з ночі до зорі.
З лісів довкільних сірі зозулі
предовгого наобіцяли строку.
Чи й вистане здоров'я нам, нівроку,
на цій пахкій, а не своїй землі?
Прогірклим медом пахне сіножать,
зелені шкла горять в зеленій хижі,
де мертві сплять, навіки впавши крижем,
здобувши приостанню благодать.
Там, де спочив архангел Михаїл,
стуливши в пучку пальці молитовні.
А світ гріховний котить хвилі повні,
що б'ють об пекло, вибившись із сил.

* * *

Заходить чорне сонце дня
і трудно серце колобродить.
При узголів'ї привид бродить.
Це сон, ява чи маячня?
Це ти. Це ти. Це справді ти —
пройшла вельможною ходою
і гнівно блиснула бровою.
Не вистояли ми. Прости.
Прости. Не вистояли ми,
малі для власного розп'яття.

Але не спосилай прокляття,
хто за державними дверми.
Свари. Але не спосилай
на нас клятьби, що знов Голгота
осквернена. Але і потай
по нас, по грішних, не ридай.

* * *

Блідава зелень молодих суріп
і дві сосни, обчухрані вітрами —
сумний ескорт, коли тебе до брами
несли на ношах, під іржавий скрип
замків старезних. Світ живе добром
Господніх благ. Отож, корись потворі,
що верховодить нами в лютім горі.
Ні, скрути палісандровим хрестом
ти не прикрив. Господній післанець
любов'ю ти спиняв отого вбивцю,
що цілий вік точив із тебе кривцю
в руці тримаючи смертний рішенець.

* * *

Наснилося, з розлуки наверхлося,
з морозу склякло, з туги — аж лящить:
над Прип'яттю світання зайнялося —
і син біжить, як з горла кров біжить!
Мов равлики, спинаються намети,
а мушля в безсоромності цноти
ніяк не знайде барви для прикмети
твоїх надсад, твоєї німоти.
І шклиться неба висліпла полуда —
тверда труна живих, як живчик, барв.
Бреде зоря — сновида і приплуда —
одержаний задурно щедрий дар.
А човен побивається об здвиги
повсталих хвиль, твердих, немов стовпці.
...Підтале чорноводдя зелен-криги
займається світанням на щоці.

* * *

Прийшло — по зустрічі прощання.
Непам'яте, залізна стань!
Ти — за шелом'янем, за гранню
додосвітків і надсмеркань.
Путі — задовгі і загострі,
неначе язика вогню
і надить-надить невідь-простір

горбів, і урвищ, і багнюк.
Крізь хащі й шпичаки — на волю!
Свій стрепіхатий сказ винось,
благословляючи сваволю,
цих розпачей і безголось.

* * *

Сповільнено твій час прозрінь.
Пора ненависті заходить.
І трудно серце колобродить —
на нього налягає тінь.
Надходить час нових чинінь.
А так здалось — лихий нас водить.
Як довго доля нас не вродить!
І падає на серце тінь.
Не жди жалоб, не жди молінь.
Хто нас горожами городить?
Хто, Боже, нас зі світу зводить?
На серце налягає тінь.
Сповільнена пора прозрінь —
зловісна тінь перед тобою
йде назирці. Черга видінь
кривавою укрита млою.
Несеться гомін погорою,
лящить долина солов'їв
і ярий набрякає гнів
під тіла чорною корою.
Заходить час нових чинінь.
Задосить слів. Заговорила
біда. А кострубата тінь
од вороння все поле вкрила.
Встигай за духом — навздогін.
Нехай не відстає змарніле
твое сухе прозоре тіло
спинається з усіх колін.

* * *

Вглядаюсь в осінні стерні —
куди ти біжиш, дорогого?
З-за обрію — хто поверне,
як холодно і волого?
За ставом праліс холоне,
берез вітражі вогненні
все ваблять — подайся в гони,
за окраї безіменні.
А чий навіжений голос
вештається серед степу?
Блукає старезний Волос
привидом із вертепу.

Та прозимом осінь віє,
німує земля Сварога,
і сонце божеволіє,
бо ж холодно і волого.

* * *

Коли б не ти — оця зима
мені була б, як нескінченна
оскліла вулиця. Для мене
без тебе і життя нема.
Коли б не знав, що в тиші тиш
і в пільмі теміні немає
твої свічки, що світає
попід безоднею узвиш —
я збожеволів би давно.
Щодень за днем, щорік за роком
вглядаюся в сумне вікно —
і бачу мигдалеве око,
Вітчизно, Матере, Жоно!
Недоля ця, коли б не ти,
мене косою підкосила,
а ти всі крила розкрилила
і на екрані самоти
до мене крізь віки летіла
і шепотіла, шепотіла:
Це ти, мій сину. Муже, ти!

* * *

Ці сосни, вбрані в синій-синій іній,
на взгір'я збігли і завмерлі, мерехтом —
чи то цвинтарним ачи межисвітнім —
мені відкрили візерунки душ:
омиті потойбічною водою,
у сьйві тамземних просвітлених весен,
у білій білоті недосягання —
вони стоять в короні сніговій.
І світ — далекий — за малою тінню
миттєвих роздоріж — посиротіє
од холоду розлуки, і од стужі,
і од навічних сліпосяйних щасть.
Узорені, роздумані, прозорі,
піднесені, знімілі, кришталеві,
немов одне високе чудування
невговтаних, життя жадібних душ!
Отак — відсторонитися і жити,
світ чарувати поглядом осклілим.
Яка недоторканна ця пишнота
і всепрощення добрих всеочей!
Мені за березневі є дари —

оця богорожденність, стала святість
оце світіння пологих світань
світів жертовних, що мене запалює
всенепогасним і ламким, як крига,
огнем співучих надторосів — криг.

* * *

Бриніли по обранених ярах
скляні струмки, відтеплювались кручі.
Глухоніма вода, і сонця спях,
і зойк лісів, нагальний, як падуча.
І перша птаха різала крилом
обрус небес, морозний і зелений.
Чаділи верби і шаліли клени.
О рвись до них — крізь ґрати — напролам!

* * *

Вона лежить, як зібгана вода —
успокірна і усеприймаща.
І геть здирає з неї шкаралушу
глуха, як пуца, вікова жада.
Як водограй, піднісся пагорб хіті,
щоб дужче бути спаленим дотла
коли, як млість солодка, увійшла
ввігналася в її устяж одкриті
звонілі надра пружна і движка
нестерпна, живодайна і убивча
шалена міць. І втіха таємнича
її протнула з ніг до борлака.
Порожня руро, під ярмом волань
дерися вгору чи зривайся з кручі,
як задвигтіло кишлю згаг дрімучих
у реві родив, натерпу й конань!

* * *

Збудився врано синій-синій птах,
на мокру гілку всівся — і щосили
виспіває — на весь колючий світ —
що скоро-скоро літо перемаже
цю весну забарну і надлетять
шелихвости, і кулики, й зозулі,
і ліс здригнеться в співі солов'я,
почавши течію плавкого літа.
Як закликає, як тріпоче він
всім серцем і всіма грудьми вузькими
виспіває — аж гілка в брость береться
і тим шпачиним співом зацвіта!

* * *

Болото, луки, річка, очерет
так сонно дихають, туманом криті,
вглядаються у воду зорі вмиті,
кажан справляє свій нервовий лет,
там, де ворожить при вогні поет,
у казана дитинство зазирає,
там молодість дібровою блукає,
з болотяного виквіту букет
збираючи. І не спіши вперед,
бо чагарями спогадів прослалась
твоя дорога дальня. Все б те звалось
тобою, тільки приопалих мет
вже крила не просторяться, підбиті
шротиною покори. І не мед —
до себе впасти в рабство. Лиш намет
скидається, як птах у соннім житті.

* * *

Весь обшир мій — чотири на чотири.
Куди не глянь — то мур, куток і ріг.
Всю душу з'їв цей шлак лілово-сірий,
це плетиво заламаних доріг.
І дальша смерти — рідна батьківщина!
Колодязь, тин, і два вікна сумні,
що тліють у вечірньому вогні.
І в кожній шибі — ніби дві жарини —
журливі очі вставлено. Це ти,
о пресвята моя, зигзице-мати!
До тебе вже шляхів не напитати
і в ніч твою безсонну не зайти.
Та жди мене. Чекай мене. Чекай,
нехай і марне, але жди, блаженна.
І Господові помолись за мене.
А вмру — то й з того світу виглядай.

* * *

Самого спогаду на дні, як зірка у криниці,
вона з'являється мені — і світить, і святиться.
Із темряви, з безодні літ, із забуття і тиші
вона зродилася на світ, неначе доля віща,
і все ячала, все росла, болила і боліла,
допоки в тебе увійшла, аж дух пірвався з тіла.
І зайнялась мені зоря і обняла півнеба
громовим гуком Кобзаря і сурмами погрéба.

* * *

Ми вже твої коханці, смерте:
життя нам світить крізь туман.
Але возрадуйся тепер ти,
як місячний засіявсь лан.
...блукає музика багряна
на гострожалім чолопку.
Сидить зозуля, горем п'яна,
і просторікує: "ку-ку".
Ми соку випили в берези,
ми в річки випили води,
а явори довготелесі
в долині хрумали льоди.
І свидина вже бралась жаром,
грушанка прогортає сніг,
земля парує понад ярмом,
відчувши заплід, наче гріх.
І як то добре на узліссі
згубити стежку лугову,
упавши навznak у траву,
як немовлятко у колисці.

* * *

Сховатися од долі — не судилось.
Ударив грім — і зразу шкереберть
пішло життя. І ось ти — все, що снилось,
як смертеіснування й життесмерть.
Тож іспитуй, як золото, на пробу
коханих, друзів, рідних і дітей:
ачи підуть крізь сто своїх смертей
тобі услід? Ачи твою подобу
збагнуть — бодай в передкінці життя?
Чи серцем не жахнуться од ознобу
на цих всебідах? О, коли б знаття...
Та відчайдушно пролягла дорога
несамовитих. Світ весь — на вітрах.
Ти подолала, доле, слава Богу.
На хижім вітрі чезне ниций страх.

* * *

На золоту солому
лягає червінь дня.
Десь мати пише втому,
як призьбу, — навмання.
Надії озеречка —
довкола тьмавих вій,
як курячі яєчка

в соломі золотій.
Вже й день скінчиться скоро
і супокій паде
і сон сховає змору
в колодязі грудей.

* * *

І пензель голосу сягає сфер.
І пише голубим на порцеляні
небес понурих. Спроба відживити
весь безмір мертвих зойків і очей
крилом метелика. Лиши світам
безсиле спромагання надлетіти
до вічності, щоб свій спинити плин.
Бо там диточа пучка молитовна
затвердне зіркою. Здревілий дух
постане ув огромі порожнечі.
І скрем'яніє на зорю сльоза.
Бринить крило метелика прозоре
забутим співом.

Жди себе.

Колись.

* * *

На вітрі палає осика
і сяєвом сходить цвинтарним
(вільготна феєрія туги,
хаплива мелодія мук).
Розбратані протипотоки
'дне одного наздоганяють,
годують себе проминанням
заказаних долею стріч.
У штольнях ночей вертикальних
іде схарапуджене дляння
всебезруху (краяться плавно
зусилля тягучих волань).
Ану ж бо, зіймайся, мій брате,
чия це подоба висока
(обрізано всі припочатки,
нешадно обтято кінці).
Це ти, четвертоване серце,
устеблене, стромишся в небо
(нема ні грудної клітини,
ні уст, ні долонь, ні очей).
Які простовисні прориви
у надвищ, у темінь зазірну
(вспокоєні виплески зойків
і глухонімих голосів).
О як ти існуєш обачно,
о як розкошуєш у тиші

(змаячене трепетне листя
претяжко угору паде).
Та всеобрушає нестерпно
двопогляд. У ньому ти суший,
померлий, пантруєш живого,
зориш за померлим — живий.
А світло біжить божевільне
і рурами жил охололих
намарне душі виглядає
і тіло загублене жде.
На вітрі, на жальному вітрі,
на вістрі уважного листя
горить, наче спирт, палахкоче
себе пригадалий вогонь.
На вітрі струмує осика
і сяєвом сходить цвинтарним
(защедра щопта Вельзевула
твій тойсвіт підносить до уст).
Цілуй же чоло охололе,
очима вглядайся ув очі,
провалені в ночі провалля,
щоб гостро встромитись у висьь.
Відшукуй блідими устами
уста, що струмують угору
над зорі життя і над зорі
по той бік оджилих бажань.

* * *

Ярій, душе, ярій, а не ридай.
У білій стужі серце України.
А ти шукай — червону тінь калини
на чорних водах — тінь її шукай.
Бо — горстка нас. Малесенька щопта.
Лише для молитов і сподівання.
Застерігає доля нас зарання,
що калинова кров така ж густа,
така ж крута, як кров у наших жилах.
У білій стужі білих голосінь
це гроно болю, що паде в глибінь,
на нас своїм безсмертям окошилось.

* * *

Який бездонний цей горішній сон!
Яка блакить — зелена і тривожна!
Ні тобі збожеволіти не можна,
ані зродити із грудей прокльон.
Розкоше світу, йми мене в полон,
адже і ти така, як я, порожня.
Тож полони мене, усевельможна,

дай перейти з тобою Рубікон.
Чи дай звільнитися з оцих запон,
в мені бо проросла зернина кожна
і кожна плідна, і туга й неложна
в собі зібгала крик високих крон.
Це горе — пагорб мій і терикон —
моє новонародження і скон,
неначе домовина і колиска,
уже просторить скулені громи.
А світ, що причаївся за дверми,
загронився у полисках і зблисках.

* * *

Плач, небо, плач і плач. Пролий невтримне море
тонкоголосих вод і серце одволож.
Здається — от-от-от, здається — тільки вчора
раптово запопав тебе смертельний дроз.
Плач, небо, плач і плач. Минуле не вернути,
сьогодні згибіло, майбутнього нема.
Щось на душі лежить, чого повік не збути
ні з серця вирвати несила. Задарма.
Плач, небо, плач і плач. Пролляйся, неборкаю,
і зорі, опадіть з потьмарених небес.
Чи в світі є сурма, що по мені заграє
останньої уже, щоб більше не воскрес.
Струмуй, ясна водо! Знова біда нас косить.
І ще не зіп'ялись — а вже чигає скін.
О Господи, скажи, хіба ж тобі не досить
погромів і офір, і гвалтів, і руїн?
Струмуй, ясна водо! Ти смолокрила хмаро,
благослови мене. Ти, блискавко, звістуй.
Нехай святиться світ — йому бо ніч до пари.
То ти, водо, струмуй, а ти, бідо, лютуй.

* * *

Між співами тюремних горобців
причулося — синичка заспівала
і тонко-тонко прями почала
туленьку цівку болю.
Мов з-під снігу
весняний первісток зажебонів.

* * *

Дозволь мені сьогодні близько шостої,
коли повечоріє надокола
і транспорт задвигтить в години пік,
я раптом з туги, з затканого неба,

із забуття, з безмежної розлуки,
од довгої надсади захмелілий,
на Брест-Литовський упаду проспект,
на ту четверту просіку зчужілу,
де лиш глушливий гуркіт автостради
мені повість, що серця лячне гупання
б'є з рідною землею в однотон.
З мурашника людського, з прірви років
я вирву пам'ять днів перезабutih,
що стали сном і журною явою,
мов рани, геть затягнуті рубцем.
Ти не перечиш, люба, не перечиш?
О не страхайся: між юрби людської
я пропаду, розтану, загублюся,
щоб ненароком лячний погляд твій
мені ножем у серце не ввігнався.
Тож не жахайся: я пройду, мов тінь.
В ту арку муки я ввійду, мов тінь.
Торкнусь крилом обламаним, губами
зголілими — аби красчком уст
твоеї причаститися печалі —
тож не жахайся: я пройду, мов тінь.
І вже коли задуманим дівчатком,
що перед цілим світом завинило
дитинячою чистотою погляду
і немічністю власної цноти,
ти неквапливо із трамваю вийдеш
і перейдеш дорогу, щоб пірнути
в надзірних сосон кострубатий смерк,
тоді пірну я серце за тобою,
обранившись по чагарях колючих,
пильнуючи твій слід, котрий од краю
душі моєї ліг на цілий світ.
Мов пес здичавілий, піду в твій крок,
ховаючи в ступнів своїх заглибинах
свій сором, острах свій, свою образу
і радість, і жагу, і лютий біль.
Я буду тільки тінню тині тині,
спаду з лиця, із досвіду, із літ,
єдиним серця жилавим листочком
котитимусь під вітром власних бур.
Ось ганок наш. Ти вже перед дверима.
Натисла на дзвінок — і легко так
важезну прочинила райську браму.
Озався син наш. Крикнути б. Але
подати голосу — не стало сили.
...Урвався сон. Гойдалась на стіні
вздовж перетнута зашморгом дорога
до мого двору. І колючий дріт,
набряклий ніччю, бігав павуками
по вимерзлій стіні. Глухий плафон
розбовтував баланду ночі. Досвіт
над частоколом висів. Деручкий

дзвінок, мов корок, вибив з пляшки сніва
нової днини твань...

Померти на дорозі повертання —
занадто солодко, аби Господь
нам не поклав у долі узголів'я.

* * *

Уже тебе шукають сновидіння
і довго блудять, як сестер черга
устроиться в мої свічаддя накліків,
котрі, неначе димом, туга тьмить.
І небезпечно це бажання дяти,
збираючи благочестивим рухом
знайомі губи, очі, підборіддя,
аби інкрустувати білу тінь.
Єси ти за крайокраєм, чаїшся
од мого неоговтаною погляду,
бо розпізнала: весь тягар розлуки
побачення колись перебере.
Уже тебе шукають сновидіння,
ступаючи навшпиньки, бо застрашно,
замоторошно — серцю зізнаватися,
що вже тебе нема.

Що сон був снівся
і вдосвіта, мов за водою, сплив.

* * *

Гармонійоване страждання,
оправлене в обручку травня.
Бетговен. Добрий маг. Пречистий
четвер. Пречистий тлум чекань.
Поразка. Усмішка. Поразка.
Метал надій. Тонкоголосить
одвертий біль. Яка докука!
Але рятує душу — згук!
Так заховати, спеленати
ізранену і стотривожну
самотню душу. Так — прожити.
Так — усміхатися біді!
О навісний, о навіжений!
А літ, а збавлених — замало?
Йди геть, патетико облудна.
Гучи ж — і серце, і струно.

* * *

Цей спалах снігу, тьмяно-синя тінь

від частоколу огорожі, кетяг
різьблений намерзу на углих вікнах
і олімпійське торжество берез,
ця теплота сподіяння і сну,
вспокоєного спогадами, окрай
душі впокореної, де усі
початки і кінці зійшлися разом —
це все розгадка віщих таємниць,
котрі тебе спостигнуть ненароком
і відживлять. Спостигнуть — і уб'ють.
І що то все? Життя легка основа
лягла в прозорості земного дня
і світиться. І світ благословенний,
караючи, у душу увійшов.
І душу геть обліг.

Душе, світисся,
як цей сліпучий — в кучугурах — сніг.

* * *

Зворохобилися айстри
приосіннім сонцелетом,
проминальною порою
падолистом деручким.
Бозна-звідки ждати ранку.
Може, зазимок раптовий,
може, дощ, а, може, вітер,
стій — немов на чолопку.
Кружеляє понад ними
вечір, крила розкриливши,
впав на горлицю із неба
стонасторчений коршак.
Скоро ходором заходить
щирим злотом кута брама
лісу, залісу, узлісся
і розтане благовість.
Але квітам досить миті
досить долі, досить часу
досить їм життя і смерті —
всього Бог їм дав сповна.
Тож під листя кругопадом
в урочистості вечірній
мріють сині-сині айстри
без радіння і журби.

* * *

Наснилося, що я на тім дворі,
безмежно розгородженому щойно,
де вже кортить колючими алеями
прогулюватись тіням воружким.

Я став при чорній брамі. В сто очей
вглядаюся — і вже за назиранням
себе не чую. Бачу: біла тінь
у сардаку сіренькому бредє
зі згаслим поглядом, золотокоса.
— Ти хто? — питаю з острахом — ти хто?
І згадую. І сам відповідаю:
— Це ти, це, мабуть, ти, котра мені
повинна появи́ти царство тіней,
щоб я себе на тому тлі чіткому
зустрів віч-на-віч.

В дертих куфайках,
як немічні прояви, болі тлумляться
чи розтікаються безлюдним широм,
чи товпляться торосами терпінь.
Така гудє зав'юга довкруги!
І не зійти із дива, що трепети
листок зелений — ані ворухнеться,
як мертвий висить. Жду. Чого ж я жду?
Щоб надійшов один болючий рот
з попеченими тьмавими губами
і злякано накрив мої уста,
проносячи движкий свій усміх далі.
Весняна мжичка. І земля ще спить.
От-от зі сну прокинеться погода.
І зблисне сонце, і забродить сік
в тих овочах, що довго літа ждали
і старіли в чеканні. Але ти,
трояндє чорна, пуп'янки згубила.

* * *

І як ти озовешся з такої німоти?
Такі шляхи пройти — із розуму зведешся!
Вікно прокрила ти — гучне вікно прокрила,
зозульку посадила, щоб гостя стерегти.
Кує зозуля “ку“. “Ку-ку“ — зозуля піє,
а квапити не сміє часу ходу тяжку.
Та до моїх ушей той спів не долинає.
Лиш досвіток світає, вся провість — для очей.
Весь просвіт — ледь бринить тичиною надії.
Склепи, кохана, вії: бринить і брость і віть.

* * *

Горить сосна — од низу до гори.
Горить сосна — червоно-чорна грива
над лісом висить. Ой, і нещаслива
ти, чорнобрива Галю, чорнобри...
Пустіть мене, о любчики, пустіть!
Голосить Галя, криком промовляє

і полум'я з розпуки розпукає,
а Пан-Господь — і дивиться, й мовчить.
Прив'язана за коси до сосни,
біліє, наче біль, за біль біліша,
гуляють козаки, а в небі тиша,
а од землі — червоні басани.
Ой любі мої легіні, пустіть,
ой додомоньку, до рідної мами.
Зайшлася бідолашна од нестями
і тільки сосна тоскно так тріщить.
Горить сосна — од низу догори
сосна палає — од гори до низу.
Йде Пан-Господь. Цілуй Господню ризу,
ой чорнобрива Галю, чорнобри...
Прости мені, що ти, така свята,
на тім огні, як свічечка, згоріла.
О як та біла білота болила
о як болила біла білота!

* * *

Тюремних вечорів смертельні алкоголі,
тюремних досвітоків сліпа, як близна, ртуть.
А сто мерців, обсівши серце, ждуть
моєї смерти, а своєї волі.
І день при дні глевтяники жують,
аби чим-небудь душу закропити.
Валує дим — то дні несамовиті
вершать ачи розпочинають путь —
по спогадах, що в пам'яті гніздяться,
по втратах, що тебе з усіх спромог
угору поривають, коли Бог
постав, як лютий бич і можновладця.

* * *

Вечір. Падає напруго
сонце. Обрій ошкірений
наколовся на шпичаки
дальніх сосон.
Спокій. Понад узгір'ям гроз
легіт — щойно зведе крильми
і застигне. Пам'яттю вражений,
пригадаю:
Темінь. Вишні під місяцем
дрібно тремтять. Свічка розкошлана,
а троянди пуклі серця
б'ють на сполох.
Ось ви, полиски щастя моїх!
Ось ти, щемна поро прозрінь!
Будь же мите на відстані

і не ближся!

* * *

Значи себе спадною хвилею,
як серце досягає горла,
коли вода, стомившись падати,
закручується в віражі.
Ця прірва прикінця, уламок цей
злютованої висі й падолу,
оцей двогорбий замір родива,
ця туга на однім крилі —
усе назначено до тебе ще.
Дорога рвіння прикорочена.
І не зайти за дальні далечі.
І за крайсебе не зайти.

* * *

Всі райдуги відмайоріли,
лишився довгий сірий шлях.
Відгасли всі вогні, що гріли
мене по самотніх ночах.
І порожнеча скрижаніла,
і скрижаніла німота,
і вся душа, на дуб здубіла,
і плоть, мов знята із хреста.
Ще, оглашений, накликаю.
Ще, начуванний, чую глас:
Це спит. Я спитом вивіряю.
О, Божечку, забуди нас!

* * *

Місячне сяйво лле
сиву куделю мрій.
Боже, царство твоє —
наче бджолиний рій.
Шепче лапятий сніг,
вгору знялась сосна,
стану, зайду за ріг,
ніби нічна мана.
Грає зоря в гіллі,
спогад, мов грім, гримить.
Десь на сумнім столі
білий метелик спить.
Зорями повен світ,
думами повен дух.
Лине твій крик-привіт —
ані торкнеться вух.

Щоки сумні твої,
руки сумні твої,
наспіви-солов'ї
ллються — в три ручаї.
Темене, почезай,
де він, мій рідний край,
мій русокосий рай?
Радосте, не ридай.
Хай кружеляє твердь,
хай вороніє смерть,
повне тобою вщерть,
серце зболіло геть.

* * *

І дім наліг на дім,
і вулиць крутія.
У імені твоїм —
ганеба — скорб моя.
Тороси вікон, ґрат,
проспектів, ліхтарів —
за кожним рогом — кат
зі злим острішком брів.
Це він — кивав каштан,
як вишколений шпиг.
Вродився враз паркан:
це я його встеріг!
Це він, це він, це він —
при кожнім вітражі:
Піймався, вражий син,
держи його, держи!
Трамвай тебе затис,
цей мур дорогу втяв.
Куди подіти хист,
що душу запопав?
Прости ж їм, Боже, встид,
і відпусти їм гріх.
Ловці душі в твій слід
біжать з усюд усіх!

* * *

Сни складено у стоси,
неначе кістяки,
на відстані руки —
ридання безголосе.
Світ вишито хрестом,
гудуть хрущі травневі,
зла, що довліють дневі,
являються обом.
Між нами стільки тьми,

обснованої ночі,
аж обірвали очі,
аж посвітились ми.

* * *

Пощо мені життя
суремного тривога,
як більше опертя
не виблагати в Бога?
Пощо твої труди,
усі тяжкі маруди,
коли в усі сліди
ступає тінь Іуди?
Ошукана чота
за пагорбом зникає,
і доли посідає
маркітна марнота.

* * *

Хоч покоти м'ячем по цій дорозі —
надсадний погляд скинеш за собою —
і ніяк зачепитися на ній:
там радощі, вже й пам'яті не варті,
там горе в борозні леміш лишило
і ніяк утекти її, проклятої,
ні збутися, ні спекатися ні.
То погар доль, осмалені хрести
знакують путь охлялої вітчизни,
блукає мати битим бойовиськом,
ламає руки, плаче і клене:
Кринице незглибима, доки ще
до тебе воду лити джерелову,
щоб не всихала. Крові б наточила
зі своїх вен, щоб било джерело!

* * *

І що кигиче в мертвій цій пустелі?
Киги-киги — мов чайка з-над Дніпра.
О семигори горя, цвинтар велій,
і я тут згину, як прийде пора?
Киги-киги — за ким ти тужиш, пташко?
Киги-киги — й тобі своя біда?
Потерпимо іще — бодай і тяжко,
тут наша кров — солона і руда.
Сюди ми йшли — займанщину обсісти,
козацькими кістками облягти.
Живцем як кажуть в землю не залізи

Сибіру, Магадану чи Ухти.
Кигикнуло — і далі полетіло.
А може, все причулося мені?
І вже болить душа, на дуб здубіла,
в цій чужаниці, чужбі-чужині!

* * *

І все то за́: дарунок сили
за себекраєм: на, візьми,
аби дороги доль гуділи
всіма серцями і грудьми.
Це я, це духи стоголосі,
мої брати найменші (я
негідний брат їм). Мабуть, досі
зваблива шурхотить змія
під скелею, на спечнім сонці,
на синьо-маревнім піску.
Прийди, спади з небес, відслонься,
дай труту випити гірку.
Ти лялечка. Ти з льолі льолі
викружуєш. А я — зі ста
звільнився шкур. І ми — на волі,
хоч білий світ — як блекота.
Двом легше спекатись рахуби
і за державними дверми,
на чолопку тієї згуби,
де край і прірва: на, візьми.

* * *

За мною Київ тягнеться у снах:
зелена глиця і темнава червінь
достиглих черешень. Не зрадьте, нерви:
попереду — твій крах, твій крах, твій крах.
Лежить дорога — в вікових снігах,
і простори — горбаті і безкраї
подвигнуть розпач. О мій рідний краю,
ти наче смертний посаг — в головах,
і сива мати височіє в снах.
Рука її, кістлява, наче гілка
у намерзі. Лунає десь гагілка
і в сонці стежка. Й тупіт у степах.

* * *

Так хороше і моторошно так:
шаріє повечір'я, мов підпалок.
І звідти голосіння в кілька сталок
обволікає тугою байрак.
Тонкі, високі, сині голоси

дивочними подобами світають.
Глухонімі безгубо промовляють,
що може здатися на всечаси.
Покірні вітру, нахлюпи щедрот
з убогого жебрацького бенкету,
відвирувавши, котяться у Лету,
в таночок взявши кривних і заброд.

* * *

Світу півдня і півночі.
І — половина життя.
Час опочити, пророче:
більше нема вороття
в пекло? Пророче, намарне:
світу — півночі й півдня.
Сяєво світить полярне
близнам очей — навмання.

* * *

Нарешті — ось ви, присмерки душі,
що вигасили гамір тогосвітній
і безгоміння — геть туге, мов бич,
обклало простір. Вибринь через силу,
надпоривом і надвигом — пробийсь.
Чи обережно з темряви густої
скрадися вгору, сну не наполохавши
одвертого, як біль. Пройди між тіней
і — заблукай між них.

* * *

Так ми відходимо, як тіні,
і мов колосся з-під коси,
в однім єднаєм голосінні
свої самотні голоси.
Не розвиднялось, і не дніло,
а в першу пору половінь
завирувало, задудніло,
як грім воання і велінь.
Ото післав Господь наслання —
вогненным подихом війне —
і ув оазі безталання
нас тлумить, підминає, гне.
Народжень дибиться громаддя
з торосів вікових страстей —
і знов синодиком смертей
утверджується самовладдя.
Та віщуні знакують долю:

ще роздойметься суходіл —
і хоч у прірву, хоч на волю
півнешся із останніх сил.
Тобі не буде опочину.
Об обрій погляд свій оббий —
і видивиш свою країну
в тяжкій короні багряній.

* * *

Ждання витратне. Ти пунктир смертей
душі живої. Спекайся чекання
і глянь відважно в померк існування,
котре на нас ані зведе очей.
Чого ж ти варт без рятівних подоб,
живих конань, що в піжмурки з тобою
волюють гратись? Прихистись — бідною,
прикрий добою свій порожній лоб.
Чого ж ти варт, згубивши машкару,
що панцирем холодним біль студила.
Тепер душа втікає твого тіла,
спрожогу в тілі роблячи діру.

* * *

Ту келію, котра над морем
(гуде басове жалюзі),
ми, смертній віддані жазі,
очима нетерпляче борем.
А за вікном — крізь чадний гуд,
крізь пугача ошадні крики —
твій шанталавий, без'язикий
твій недорікуватий люд.
Пустеля. Спогади. І дух
морських лагун і риболовлі.
Такий театр — на безголов'ї —
аж пір'я сиплеться, аж пух!
Гуде басове жалюзі,
йде репетиція страждання,
прем'єра самопочезання.
І досвіт сонця наразі —
немов божественне наслання!

* * *

Вже вечір тіні склав у стоси,
за обрій котиться курай,
і дальні пахнуть сінокоси,
і дальній пахне рідний край.
Ще пахне сонцем біла стежка,
медами пахне сон лугів,

і пахне юністю мережка
червоно-чорних поликів.
Кімната пахне ще духами
твоїми. Але ніч руда
уже чатує коло Брами —
ота рабівників орда.
Муругий кінь іржить на зорі,
в голодні висі виє вовк,
а ти в тісному коридорі
прносиш начування шовк.
Так часто цокотять обчаси,
так часто серце стугонить.
І — закінчились баляндраси.
І в гніві кров хмільна кипить.

* * *

Знову друзів додому веду —
напівщирі, напівнезнайомі.
Повсідались на житній соломі,
на трипільському сонці в саду.
Потім пісню сумну заведу,
як пільмою укриє крайнеба.
Як судилося нам, так і треба —
упізнай у собі галайду.
А насунуться спогади — хвощ
під чиєюсь хитнеться рукою.
Ой і хороше! Над головою
цілосвітній збирається дощ.
Запарує вода в казанку.
Обібравши картоплю і рибу,
ми наваримо юшки — і з хлібом
посьорбаємо в прохолодку.
Що то шкода — цибулі нема
і не буде хоч чим-будь затерти...
Ані жити немає, ні вмерти,
ані вільно дихнути нема!
Тільки сіль, і вода, і житняк,
і світанок, і ніч, і стозора
небезпека, і сонна і хора
ця душа й рабівничий кулак.
...Часником натираєм коржі —
от і збилась життєва оскома.
Золота припахує солома
і пороснула кров на ножі.

* * *

Жовтава більше, ніж зелена,
прокільчується вже трава.
Росте і тягнеться до мене,
аби зродити ці слова.

Забутий більше, аніж знаний,
мені відкрився білий світ,
де піє півень, сонцем п'яний,
спрожога скочивши на пліт.
А дума-думочка сокоче —
курчатком жовтим в шпориші.
Душа зродилась. Жити хоче.
А глузд шепоче: не спіши.
Все, що намріялось, — то дивна
дивниця — й тільки. Адже ти
спізнав, що сон і світ — зарівна
ворушать стебла самоти.

* * *

Горобчик цвіркнув на бантині.
І плиски білоногий злет,
і сніг останній — синій-синій,
і перегуда-очерет.
Шпаків трикутники любовні
коло шпаківень, до осик
ув'язаних. І очі, повні
од сяйва сонця. Й зичний скрик
ген з-за обтятої діброви —
людей, дерев ачи води?
І перше мукання корови
і рання прорість лободи
добірне зерно заронило
у ярну душу. Прорости ж,
аби заколосилось тіло,
діждало взятися у спиж.

* * *

Ніч хай буде тьмяніша за темну,
день хай буде тьмяніший за ніч
хай пролетється нам твоє потаємне,
в сяйві ласки найсвітліше з облич.
Хай пробуде в віках — десниця твоя простерта
багряна твоя тога і голубий хітон.
Треба славно, раз судилося вмерти —
перебути вік свій, а не покон.
Треба щедро — серцем одним, устами
ледь розпуклими — розпелюстити втіхи гін
всевідради! Сонце бо йде за нами.
Набирай же свій смертельний розгін.
Треба щиро день за днем перебути.
Треба ніжно вилоскотати шал
серця! Треба виринути зі скрути,
як із рури — срібногорлий хорал.
Хай багаття вигорить геть на порох,

д'горі зійде весь голубиний дух —
спогадає і нерозумний ворог
спогадає і незбагнений друг.

* * *

Сузір'я знов лаштуються в танець,
метелиця от-от займеться виром.
Спокійно, сестро. Чуєш, хай їм грець —
отим Романам і Володимирам.
Запорошило, замело, засні-
жило дорогу — а куди рушати?
Спокійно, сестро. Будуть зліші дні.
Ще нам цей час — за просвіток згадати.
Не ремствуй, сестро. Тяжко в цих ночах,
що безпросвітні, як відьомське око.
І водить блуд нас і колише страх,
а притомився — і бере морока.
Та йди й крізь смерть. Не обривайся з крока.
Аж там спочин. Твій нездоланий страх.

* * *

Ці виски, ці скрики під вітром злітають угору.
Все вгору і вгору — над небо, над вечір, над ніч.
Лікуй висотою цю душу, ласкаву і хору,
в смертельнім ширянні тримайся і ранку не клич.
Землі — залегкі ми. І нас простовисно підносить
цей тлум навіженства, цей клекіт правічних волінь.
У всесвіті чути — голісінький голос голосить
і нас подвигає — до злетів, ширянь і падінь.
Голісінький голос — чи то Богоматері, Долі
Чи то України огорнутий мороком дух.
Крило холодить полохке лопотіння тополі.
Дніпра переплески, що вижеврив, вистиг і стух.
Намистом вогні озиваються весі і гради.
Зболілим видінням снується нам сон мерехкий.
Ява ачи марення ачи з глухої надсади
цей простір озвався — понурий і неговіркий.
Твої серпокрильці протнуть наторосені хмари,
така чорнота, чорнота, чорнота угорі!
Від магми земної до серця дрібного — удари
дзвінких молоточків в космічній заходяться грі.
Цей здвиг молодечий, оце наднебесся тривожне,
цей безгук, цей безмір, ця кружна п'янка широчінь,
цей край під горбатим підкриллям, ця ясновельможна
земля, що звабляє в провалля обсотану тінь.
Ми ще засвіт-сонця дзьобами проб'єм крутояри,
над падолом річки, як стріли, піврвемося в лет.
Це досвіт, оспалі! Це день народився, нездари,
вітрець повіває в триб-листі обмерлих трепет.

І зорі подвійні і місяць подвійний блукає
подвійного руху згромаджений центр налог
в високому леті твоє товариство шугає —
малі підсусідки, якими пишається Бог.

* * *

Отак би й я: розклав багаття б десь,
щоб ні дружини, ні сестри, ні друга —
ані душі довкола. Пітьма — й та
докучила б, напевне.
Нехай горить вогонь. Нехай горить.
Хай почезає час, аби в безчассі
я вдруге б міг постати, коли всі
воління вщухли.
Я б при вогні посидів би отак,
віч-на-віч розмовляючи з собою.
Хай лишиться лиш те, що не згоряє —
цей морок ночі, всесвіт і печаль.
Увочевидь ця смерть, цей біль, цей тлін,
цей дим, цей жар, ці сполохи, ця тиша
потріскування ці, містичні скрики —
злютують люто, вбгають смерк у смерк,
і з тих затятих здвоєних ночей
на півнебес зажеврїло б іржання
чи сиваша чи привида.
Тримайся —
за тим іржанням ярим — смерть-тропи!

* * *

Як страшно відкриватися добру,
як страшно зізнаватись, що людина
іще не вмерла в нас. Як страшно ждати,
коли вона, захована, помре
у темряві, щоб нишком відвезти
на цвинтар душ і щастя запопасти,
якого вже до ран не прикладеш.
Як вабить зло! Як вабить гріх — піти
світ за очі, повіятися з вітром
і власної подоби утекти,
мов чорта лисого.

Кульгавий день
увійде в темінь, гляне по криївках
і завагається. Бо шкода праці:
сидить при ватрі плем'я самоїдів,
щасливо позіхає. На вогні
печеться м'ясо. В казані окріп
переливається. Сьорбають юшку
і повні філософських резигнацій
мізкують, з кого б смажити печеню,

щоб стало на сніданок і обід.
Кульгавий день відходить, бо печерний
ікластий лютий смерк не западе,
допоки аж останній самоїд
не з'їсть себе самого і помре
із філософським виразом. Мовляв,
життя коротке, а забракло кривних.

* * *

Цей біль, як алкоголь агоній,
як вимерзлий до хрусту жаль.
Передрукуйте прокльони
і переписуйте печаль.
Давно забуто, що є — жити
і що є світ і що є ти.
У власне тіло увійти
дано лише несамовитим.
То ти ще довго сатаній,
ще довго сатаній, допоки
не вмреш, відчувши власні кроки
на сивій голові своїй.

* * *

По голубих лугах, мов голуб,
кошлатих сонць шугає спях.
Волошки в золотих житах
і пелехаті маки долу
геть оклонили головки.
А пам'ять любої руки —
тонкої білої гінкої
перегортає днів сувої.
І золотої й дорогої
нам стане думи на віки.

* * *

Втечу од світу й дамся самоті,
заслуханий, мов кинута бандура,
останнім бандуристом у степу.
Хай мною вишумовують вітри,
могили тужать і Дніпро далекий
в низькі басы всиляє хлюпіт свій.
І безоглядно-голі небеса
байдуже задивляються у деко,
а я скажу: то є Господній перст.
Немає ряду з роду віку нам.
Немає ряду. Ти живеш, як пустка,
утеклий світу, давшись самоті.

Немає побратимів у степах
ні жодної душі, котра б почула
цей зазив-прислухання, зазив-крик.

* * *

Оцей світанок — ніби рівний спалах
нічного парашута, що розкрився
та втративши тяжіння до землі,
завис над світом — наче передумав
і вирішив вернутися увись
(заломлена інерція бажання
геть вимертвила цей опуклий спалах
сліпого болю) — сизий голуб-досвіток
збудив мене своїм крилом страпатим
і снивом пригадалося життя
...десь гавкав пес і видалося, наче
сувій століть помалу став згортатись
і на мезолітичному виткові
так довго полотна не попускав.
Летів розлого чорний-чорний ворон
обезземеленим безкраїм небом
і безберегий лет його значився,
як апокаліпсису переддень.
І так здалося: предковичним мітом
не можна вже душі переконати,
що однонапрямова, як одвіку,
надій, погроз і часу течія.
Бо вже давно усе те пережите
що довго крилося будучиною.
Майбутнє — все в минулому. Сьогодні —
лиш візерунок стерплої душі.
І ще здалося — вдосвіта, наосліп:
що я себе утратив многотою
самопомноженого цього світу,
що світиться біноклями страждань —
моїх любовей, товчених на скалки,
де кожна скалка круглиться, мов око
побожеволілого од нещастя;
що я згубився — сотнями відбитків
самосебезмертвілого в довірах
і нахиляннях до безодні світу,
котра гогоче тьмою, мов яскиня
неолітична: вабить і страшить.

Був досвіток. І заклена осліпим
підсиненим чорнилом спроневіри
небесна твердь мовчала, як отерпла,
лиш чорний-чорний ворон пролітав —
окреслював мезолітичні кола,
мов діри всесвіту...

* * *

Тагіл. Зима. Шістдесят перший рік.
І я солдат, що після всіх скорочень
попав сюди — докантувати строку.
Одержав за зразкове воєнробство
(були солдатські жарти — воєнраб)
увільнення.

Напевне, цілий рік
проживши між боліт, ялин, казарм,
до міста не показуючи носа,
я звикнув пити був замість горілки
трійний одеколон, онучі прати
хоч раз на місяць, згадувать дівчат,
що буцім-то в житті одним і снили —
аби мені віддати свій вінок,
пускати в діло свій солдатський пасок,
розповідать солоні анекдоти,
навчився сачкувати — так майстерно,
немов солдат, що добуває строк.

Отож Тагіл. Не пам'ятаю — парк
чи сквер міський зібрав великий натовп
щасливих гаволовів: школярі,
студенти, металурги, кагебісти,
наш брат солдат, старі пенсіонери
дивилися на виставку собак.
І то було видовище, скажу вам:
орденоносні пси — могутні груди
обвішані медалями, а морди —
пихаті, як в заслужених митців
чи лавреюваних міліціонерів —
подзенькуючи бляшками, проходять,
зневагою вшановуючи натовп,
а біля них, тримаючи побожно
ланцюг, — щасливі власники собак.

О мить блаженства — і людей і псів!

Одні, щасливі ницістю своєю
і приналежністю чотириногим,
так низько хиляться благочестиво
перед Нічим, що дивиться зокіл.
А другі — на хребтах своїх довгастих
несуть такий тягар своєї слави,
аж закипає від образи кров
в собачім серці: ось воно, мовляв,
мистецтво для безрогих, гніт тяжкий
зумисних демократій: перед ким
демонструватимем ясновельможність
своїх собачих подвигів? Кого

вщасливлювати власною явою?
Кому показувати псову міць,
державну гордовитість і незламність?

Я був у натовпі. Я був ніким.
Я сором відчував за власну ницість.
За воєнробство. І безмірний жаль
виповнював мою голодну душу,
що я не пес. Орденоносний пес.

* * *

Опівночі, о дванадцятій годині,
коли вилюднілі вулиці
стогнуть, як порожні керамічні труби,
до пам'ятника, що проти Бесарабки,
з'їжджаються мовчазні машини,
вигашують світло
і на ходу засинають.
Мовчазні люди
мовчки виставляють обмежувальні щити,
мовчки переставляють годинники на вісім годин уперед
і починають мовчки шмарувати вождя.
Глухо працюють помпи
(душ розраховано на дві години),
брудні патьоки води —
єдині сліди часу —
течуть асфальтом і сходами,
і навіть Хрещатицькою долиною,
де ось уже майже двісті літ
не родить ні капуста, ні помідори, ні огірки.
Мовчазні люди, викупавши вождя,
втирають його вишиваними рушниками,
на яких трипільські півники
ось уже кілька тисяч літ
дзьобають трипільський виноград.
Старанно вишаруваний вождь —
чорний і лискучий, як мурин із Гани, —
мовчки дякує,
мовчки вибачає святотатство,
мовчки сподівається, що ранок,
переведений служниками на 8 годин уперед,
таки прийде —
коли не тепер,
то вісьмома годинами пізніше,
чи вісьмома днями пізніше,
чи вісьмома роками пізніше,
бо які б не провадили
службові переміщення білого дня,
які б не поклалися на нього
позаурочні обов'язки,
але він таки вирине,

хоча й невідомо,
о котрій годині саме.

* * *

Так явно світ тобі належать став,
що, вражений дарованим багатством
оцього дня, відчув, як святотатство:
блукати лісом, йти межі отав,
топтати ряс, аби спізнати серцем
наближення своїх гріховних прав.
Вертай назад! І добротою хорий
розтань рососою димною між трав.

* * *

В мені уже народжується Бог
і напівпам'ятний, напівзабутий,
немов і не в мені, а скраю смерти —
куди живому зась. Мій внук і прадід —
пережидає, заки я помру.

Я з ним удвох живу. Удвох — існую,
коли нікого. І гримить біда,
як канонада. Він — опорятунок
для мене. Тож і мовлю: порятуй,
мій Господи. Опорятуй на мить,
а далі я, оговтаний, врятую
себе самого сам. Самого — сам.

Він хоче поза мене вийти. Прагне,
рятуючи, донищити мене,
аби на протязі, на буряних вітрах
я вийшов сам із себе, наче шабля
виходить з піхов. Хоче вийти геть,
щоб згасла свічка болю. Щоби тьма
впокорення мене порятувала
інобуттям. Іножиттям. Найменням
уже не власним. Ось він, той загал,
яким кермує той шалений Бог,
котрий в мені воліє народитись.

О як той Бог воліє народитись
і вбити свічку болю, що в мені
означена лиш тінню переляку
за те, що яву світу і пільму
межує тріпотлива вежа мук.

* * *

Я знав майже напевне,
що він обікрвав моїх друзів,
зробив нещасною мою матір,
а дружину призвів до сухот:
і сповнений рішучості,
я подався до нього на розплату.
— Де ти, мій кате, —
гукнув я на весь знелюднілий зал,
в якому кат проживає.
На відповідь чотири реви,
одбиті од стін,
вдарилися об стелю
і мертві впали до моїх ніг.
— Де ти, мій кате, —
гукав я удруге і утретє.
Чотири реви воскресали із мертвих,
підводились догори і падали об землю.
Невже він здох? — вирішив я зраділо.
Але повертаючись додому
побачив, що біля моїх дверей
зупинилося дві ноги, дві руки й тулуб
(голови не було).
— Ти що тут робиш? — я застукав його зненацька,
із переляку дві руки, дві ноги й тулуб
збіглися в тіло без голови.
Вхопивши тіло без голови,
я гукнув у порожню рурку ший:
скажи мені, де мій кат?
— Не бий мене, — попросила рурка, —
йди до того будинка, де був.
У першій кімнаті сидітимуть люди без голови,
в другій — ще й без ніг,
у третій — ще й без рук,
у четвертій побачиш самі тулуби,
а в п'ятій нічого не побачиш.
Там є твій кат.
Ти нічого не вгледитиш.
Але повторюй і повторюй до безкінця
все, що хочеш йому сказати.
Тільки не вір своїм очам —
він там, де його немає.

* * *

Вчися чекати, друже,
вчися чекати.
Ластівки на електричних дротах,
почорнілі од сині ночі,
ще наслухають
стумні струми землі.
Ще жебонить струмок,
власним сяйвом настрашений,

прагне, мов ящірка,
скочити в шпару притьмом.
Несамовита жовна —
грудка скуйовджених райдуг —
зграбно шугає
на безголів'я чиєсь.
Ще потерпає вивірка
битий горіх
брати з твоєї долоні.
Вчися чекати.

* * *

Недоля вже нитку сувору снує,
а згадую знову і знову
в каміння вмуроване серце твоє,
незнаний, незвіданий Львово!
Здається, від панських полишений учт —
камінний, кременний, залізний —
мені поставав ти із замкових круч,
захоплень накинувши близни.
Торговище совістей, радощів, душ,
де золотом писані ярма,
ти вився провулками — круглий, як вуж —
од мене ховався не дарма.
Бо що мені горда твердиня жаги,
бо що мені пам'ятний цвинтар?
Сплюндрована річка, твої береги
стріляють ув очі, як флінта.
Бо що мені гурмо зізнань або чвар —
між тих джигунів і батарей,
як колеться небо — за вдаром удар —
як дощ смертоносний ушпарив.
Бо пусто, і голо, і чорно довкруг,
бо порожньо, чорно і голо —
заходь же тепер за останній свій пруг,
вогненне душі покотьоло.
Задосить напастей. Весела поро
опровесни, ти нескінченна!
Боюсь, перестигне лискуче перо
од праісторичного щему.
Попереду білий, як смерть, гробовець,
зриваються вгору собори,
і хай би вам грець, і хай би вам грець —
всі завтра, всі нині, всі вчора.

* * *

Так і живи: шукай утрачене,
наздоганяй давноминуле,
оте нечуте і небачене,

оте, що вічним сном послуло.
Дорога долі неперейдена,
спалахуючи синім жалем,
сховалася за ожередами,
як за Господньою скрижаллю.
Життя минає, а не збулося.
І задаремні нарікання.
Воно привиділось причулося
а окошилось як наслання.

* * *

І ось воно: відбитком на воді
враз попливло сумне твоє обличчя,
котре із глибини хтось довго кличе.
І — розгойдались пасмуги руді.
Стань і вернись до пам'яті: тоді
відкрилося зелене узграниччя.
Жадана стрілась доля — вічі в вічі —
і розгойдались пасмуги руді.
Перестороги радості ласкаві
і предковічні начування лих
вже за вузду тримали вороних
на синім березі твоєї слави.
А річка пропливала на очах,
і кожна хвиля вабила до себе.
Тепер — усе спливло. Тепер — не треба:
заколисався кострубатий жах.
Чи ти себе — пізнаєш по біді?
По сивій голові — себе — пізнаєш?
Не в себе. Ти від себе повертаєш.
І — загойдались пасмуги руді.

* * *

Мертвий сон галактик
як не здушить нас.
Спати. Спати. Спати.
Бо минувся час.
Ніч блукає глупа
у глухім степу.
Хто ж це так протупав —
тупу-тупу-пу?
Чи яка почвара,
чи який відьмак,
чи Господню кару
насилають так?
Ніби дерта рана,
репається діл,
та од жаху п'яний
хилиться ковил.

Вирви та байраки,
скіфських баб ряди,
хто ж то до галактик
ген проклав сліди?
Таж немає Бога!
Хто ж то походив
зоряну дорогу
і згубив сліди?
Що, як це останній
із живих людей
кинув край страждання
і до неба йде?
Там, у коловерті
царства сатани,
ні життя, ні смерті,
лиш блаженні сни.
Мертвий сон галактик
як не здушить нас.
Спати, спати, спати,
бо — минувся час.

* * *

Хтось чорний-чорний бродить довкруги,
із ніг до голови мене обзирить
і, не пізнаючи, уже й не вірить,
що все це я — угнався в береги,
як грудка болю, пам'яттю розмита,
живого срібла озеро нічне,
і зводить подив око ненасите —
адже він мертвого чекав мене.
Душа колотиться, і стогін колобродить,
І Она тихий шепіт перетерся крик.
Хтось чорний-чорний ніби мною водить,
я ж припроваджуватися не звик.
Мов лялечка, прозорою сльозою,
своєю тінню, власним небуттям
я відчуваю власну смерть живою,
як і загибель — самовороттям.

* * *

Мені постав ти в доброті і гніві,
мій недобутий віче. В сто очей
за мною стежиш, стежиш з-за плечей.
Не доберу, де праві, а де ліві.
Той недобутий час мені пече,
вогнем обмерзлу душу пропікає.
Не нарікай, що він тебе прощає
і вимагає: помолися ще
вчорашньому, коли немає завтра,

і за минулим вибудуй мости.
Попереду вже палахкоче ватра,
крізь неї, мов крізь себе, треба йти.

* * *

Вся сцена полетіла шкереберть,
весь антураж потрощено добіса.
Роздерта декорована завіса
і гробне тиша, віща, наче смерть.
Ні постаті — на весь великий кін.
Хіба що порохи ширяють лячні.
А де шаліли пристрасті обачні —
вже владарює сардонічний сплін.
Король наш голий! Гетьте короля!
Скінчилася занудна дивовижа.
І Фавста невиситиме чорнокнижжя
провадить на відьомські весілля.

* * *

Немилосердно нас об вічність б'ють
припалою снігами головою.
А все не поквітаємось з добою,
ніяк не вийдем на правдиву путь.

Тороси горя нас і труть і мнуть,
тороси болю кличуть нас до бою,
а ми пливем, як туші, за собою,
і тільки дух нам забиває лють.

О в'язню вічності, гати себе об мур,
гати об мур, аби зажить свободи.
Конає світ. Уярмлені народи
гойдають небо, ніби абажур,
і в чорноті космічній, над зірками,
росте їх крик — жалкими шпичаками.

* * *

Окрім дощу, ані душі довкола,
і тільки степ, і степ, і степ, і степ.
І тільки смеркло, вщухло, стало голо —
і в сто голок цей, без ляльок, вертеп.
Вода пускалася узвозом, божевільна,
вчепивши до горба автомобіль,
і настовбурчувалася повільно
моя душа, сп'яніла од весіль
землі і неба, що злягатись стали.
Дорога звомплена репетувала гвалт

і в вовну неба жала запускала,
а те кричало наче варіят.
Ведмідь упав, немов Ісус Христос,
із високості, і долину вкривши
як шовк легкою вовною узвишся —
голічеревий по калюжах повз.
А ти стояв — між цих дзвінких калюж,
п'янів весною — з довгої розлуки.
Над головою висла хмарка муки —
світліла райдугою доокруж.
Голічерева радосте моя,
забутий краю — грай-но на екрані
моїх заждань, на приостанній грані
надій зникомих — світу-галая.

* * *

Сонце, бджолами хоре, сумовите в добрі
при житейському морі — як ковчег на горі.
Та ковчег той без Ноя, і немає при нім
ані тварі живої, щоб плодитись потім,
ані гілля оливи із далеких долин,
між вервечками зливи ти є в світі один.
Наречи себе Ноем і подайся уплав.
Що ж такого ти скоїв, аби світу не мав?
Сонце, бджолами хоре, покотилося в падь
і заплакані зорі ллються в очі свічадь.

ВЕРТЕП

На першому поверсі двоє людей,
на другому — їхні тіні.
Вправний оператор
так освітлює кадр,
що часом навіть не добереш,
де люди, а де лиш тіні.
Внизу проказують — нам з тобою
жити в любові й радості.
Вгорі повторюють: мав би ніж —
зарівав би, як собаку.
Потім на кін виходить хтось третій
і починає агітувати за рай,
що росте й росте
все вище й вище.
Сніп світла зноситься
в порожню небесну твердь,
де чути янгольські співи:
одним кипіти в салі,
а другим — у смолі.
Нарешті починаються танці:
на авансцену вискакує чорт

і починає обертатися,
раз він стає на ноги,
вдруге — на руки.
Доти перевертається,
поки руки не приростають до землі,
ноги ж зависають у повітрі.
І тоді стає помітно,
що обертається
тільки тулуб.

* * *

Спочатку вони вбивали людину
(це робилося дуже майстерно й швидко).
Потому вбитого відживляли.
Реанімацією займалися
в косметичних кабінетах.
Справі відживлення
віддавали життя
цілі династії майстрів пензля.
І не дарма:
відрізнити живого од мертвого
було неможливо.

* * *

У Прохорівці сни, як ріки
напровесні: об груди б'ють,
як об пороги. І великі
тумани в головах ростуть.
У Прохорівці сни, мов ріки.
Так увижається не раз:
заснеш — не чути й третіх півнів.
І сновигають тіні дивні —
то Максимович і Тарас
бредуть Михайловим узвозом.
Угору, вгору — аж до хмар,
де виткався Волосожар,
де марення Чумацьким возом
пускаються у Крим по сіль.
А потім, враз оступить біль
натужну душу — й не дихнути.
Ідеш у визорену ніч,
поки зблукаєш межі рути,
віддавшись довгій маячні.
У Прохорівці сни — мов ріки.

* * *

У цьому полі, синьому, як льон,

де тільки ти і ні душі довкола,
уздрів і скляк: блукало серед поля
сто тіней. В полі, синьому, як льон.
А в цьому полі, синьому, як льон,
судилося тобі самому бути,
судилося себе самого чути —
у цьому полі, синьому, як льон.
Сто чорних тіней довжаться, ростуть,
і вже як ліс соснової малечі
устріч рушають. Вдатися до втечі?
Стежину власну поспіхом згорнуть?
Ні. Вистояти. Вистояти. Ні.
Стояти. Тільки тут. У цьому полі,
що наче льон, і власної неволі
на рідній запізнати чужині.
У цьому полі, синьому, як льон,
супроти тебе — сто тебе супроти.
І кожен ворог, сповнений скорботи,
він погинає, але шле прокльон.
Та кожен з них — то твій таки прокльон,
твоєю самотою обгорілий,
вертаються тобі всі жальні стріли
у цьому полі, синьому, як льон.

* * *

І стрілку смерті відведем назад,
бо перевізник вимовив — завізно!
Задосить того, що долину слізну
побачив ясно — без облуд і знад,
що за священний полог зазирнув
і чорні зорі в золотому полі
побачив краєм ока. І доволі:
Ти більше, ніж належиться, збагнув.
Тож стрілку смерті владно відведем
і подолаємо бездонну втому —
враз ослони явленню папілому,
забудь свій зірний сон і зірний щем.
Оця перерва часоплину, стик
покори і зухвальства, пітьми й світла,
цей зорями напоєний потік,
назнаменовань заряхтілі титла —
вже сяє таємниче, як скрижаль,
на всю прийдешню радість і печаль.